أثر أستراتيجية S.N.I.P.S في التحصيل الدراسي في مادة الأجتماعيات/ الجغرافية عند طلبة الصف الثامن الأساس و أتجاهاتهم نحو المادة

ديلان ثروة كريم غائب
قسم علم الاجتماع ، كلية التربية الاساسية، جامعة كرميان، محافظة السليمانية، العراق
arashali873@gmail.com

أ.م.د. شوان فرج سعيد
كلية التربية: قسم الكيمياء
Shwan.faraj.@garmian.edu.krd

أ.د.عزالدين جمعة درويش
جامعة گەرميان، قسم الجغرافيا
Azzadeen.jumaa@garmian.e-du.krd

الكلمات المفتاحية: التصميم التجريبي ،التحصيل الدراسي ،المعرفة،الأتجاه،أستراتيجية S.N.I.P.S

كيفية اقتباس البحث

غائب , ديلان ثروة كريم , شوان فرج سعيد , عزالدين جمعة درويش , أثر أستراتيجية S.N.I.P.S في التحصيل الدراسي في مادة الأجتماعيات/ الجغرافية عند طلبة الصف الثامن الأساس و أتجاهاتهم نحو المادة,مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية، حزيران ٢٠٢٦, المجلد:١٦ ,العدد:٦ .

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

مفهرسة في Indexed
IASJ

مسجلة في Registered
ROAD

The Effect of the S.N.I.P.S strategy on the Academic Achievement in the subject of sociaI studies/Geography by Eighth_grade students and their attitude Towards the subject

DiIan Tharwa Karim
Department of Social Sciences, College of Primary Education, Garmian University, Sulaimani Province, Iraq
arashali873@gmail.com

Asst.Prof:Dr.shwan faraj saeed
College of Education: Department of Chemistry
Shwan.faraj.@garmian.edu.krd

prof.Dr.Azzadeen jumaa Darwish
Garmian University, Department of Geography
Azzadeen.jumaa@garmian.e-du.krd

Keywords: ExperimentaI design،Academic Achivement، study، attiude ،S.N.I.P.S strategy

How To Cite This Article
Karim , DiIan Tharwa ,shwan faraj saeed, Azzadeen jumaa Darwish , The Effect of the S.N.I.P.S strategy on the Academic Achievement in the subject of sociaI studies/Geography by Eighth_grade students ,Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, june 2026,Volume:16,Issue 6.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Abdstract :
The aim of this study is to determine"**The Effect of the S.N.I.P.S strategy on the Academic Achivement in the subject of sociaI studies/Geography by Eighth_grade student and their attitude towards the subject"**

The researcher in his resrarch depended on the experience design of the equavaIent group ,wich incIoudes two groups ,the experimentaI group that studied their Iesson according to the S.N.I.P.S strategy , but the other group wich was controI group studied their subject in the traditionaI and simpIe way post tests for the the view changing and the post _testing for the study achievement .
The research community consisted Of the eighth grade students at the Iower secondary schooIs Of KaIar Directorate Of Education for the Years (2024_2025) . There were (38) Iower Seconddary SchooIs . The researcher chose QaIIa Iower Secondary SchooIe as the exampIe Of the resrarch . Then the researcher Made abaIance among two groups (their back ground knowIedge on the subject , students Iast years in sosiaI subjects and age) .
The researcher started preparing the achievement test of the study wich consisted of (30) items of the muItipIe choice type , in severaI onse endducted according of four IeveIes of BIooms taxtonomy (Rememberance , understanding Comperehension , AppIication and AnaIysis) and attited towards matter ,it consisted of (25)items,then the researcher used the (T.test) test to process the data of the research groups using the (spss) program for staticaI anaIaysis.
At the end of the study ,the researcher presented the finding of the study with asset of recommendations foe stakehoIders and made some suggestion for future researcher . Human Limit: Eighth grade students in primary schools in central Kalar.
Location: Qala Primary School in Kalar Education Directorate in Kalar city center.
Time limit: Second semester of the academic year (2024_2025.(
Subject Limit: Paragraphs (1, 2, 3) of the book of social subjects / geography, decided by the Ministry of Education of the Kurdistan Regional Government of Iraq, which is set for the eighth grade of primary school, edition (eighteenth).

ملخص :

أستهدف هذا البحث إلى التعرف على **(أثر أستراتيجية S.N.I.P.S في التحصيل الدراسي في مادة الأجتماعيات / الجغرافية عند طلبة السف الثامن الأساس وأتجاهاتهم نحو المادة)** لتحقيق هدف البحث أعتمدت الباحثة على التصميم التجريبي القائم على مجموعتين متكافئتين :المجموعة التجريبية درست طلابه وفق أستراتيجية S.N.I.P.S، والمجموعة الظابطة درس طلابه بحسب الطريقة التقليدية،وتم تطبيق الأختبار البعدي لمتغير الأتجاه، وأختبار البعدي للتحصيل الدراسي .
تكون مجتمع البحث من من جميع طلاب الصف الثامن الأساسي في المدارس الأبتدائية التابعة لمديرية تربية كلارللعام الدراسي ٢٠٢٤_٢٠٥٢ ، والبالغ عددهم (٣٨) مدرسة ، وقد

أختارت الباحثة قصدا مدرسة (قلا) كنموذج البحث ، وأجرى الباحثة تكافئا بين المجموعتين في المتغيرات (درجات أختبار المعلومات السابقة في المادة ، التحصيل الدراسي السابق لمادة الإجتماعيات ، العمر الزمني).

وقد قامت بإعداد : أختبار التحصيل الدراسي المكون من (٣٠) فقرة من نوع الأختيار من متعدد وفقا للمستويات الأربع في تصنيف البلوم المعرفي (المعرفة ،الفهم ،التطبيق ،التحليل) ، ومتغير الأتجاه نحو المادة المكون من (٢٥) فقرة ومن ثم قامت الباحثة بإستخراج الصدق والثبات ، وأستعملت الباحثة أختبار (T.test) لمعالجة بيانات مجموعات البحث بإستعمال برنامج (spss) للتحليل الأحصائي . الحد الأقصى للطلاب: طلاب الصف الثامن في المدارس الابتدائية بوسط مدينة كلار. الموقع: مدرسة كلار الابتدائية التابعة لمديرية التربية والتعليم في كلار، وسط مدينة كلار. المدة الزمنية: الفصل الدراسي الثاني من العام الدراسي (٢٠٢٤-٢٠٢٥). الحد الأقصى للمادة: الفقرات (١، ٢، ٣) من كتاب المواد الاجتماعية/الجغرافيا، المعتمد من قبل وزارة التربية والتعليم في حكومة إقليم كردستان العراق، والمُخصص للصف الثامن من المرحلة الابتدائية، الطبعة الثامنة عشرة.

کاریگەری ستراتیجی S.N.I.P.S لەسەر دەستکەوتی خوێندن لە بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا لای قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی وبۆچوونیان بەرە وبابەتەکە

دیلان ثروة كريم غائب
بە شی زانستە کۆمەڵایەتییەکان، کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت، زانکۆی گەرمیان، پارێزگای سلێمانی_عێراق
arashali873@gmail.com

سەرپەرشتیاری یەکەم: پ.ی.د. شوان فرج سعيد
کۆلێجی پەروەردە: بە شی کیمیا
Shwan.faraj.@garmian.edu.krd
سەرپەرشتیاری دووەم : پ.د.عزالدين جمعة درويش
زانکۆی گەرمیان، بەشی جوگرافیا
Azzadeen.jumaa@garmian.e-du.krd

پوختە:
ئامانج لەم توێژینەوەیە زانینی (کاریگەری ستراتیجی S.N.I.P.S لە سەردەستکەوتی خوێندن لە بابە تە کۆمەڵایەتییە کان/جوگرافیا لای قوتابیانی پۆلی هە شتەمی بنەڕەتی وبۆچوونیان بەرەو با بە تە کە ، بۆ سەلماندنی ئامانجەکان توێژەر چوار گریمانەی دارشت .
توێژەر پشتی بە دیزاینی ئە زموونی بەست، گرووپی ئە زموونی بە پێی ستراتیجی S. N.I.P.S وانەیان پێدەوترایەوە ، گروپی کۆنترۆڵکراو بە رێگای ئاسایی وانە یان پێدەوترایە وە ، بە تاقیکردنە وە ی پاشی بۆ گۆڕاوی بۆچوون وتاقیکردنە وە ی پاشی بۆ دە ستکە وتی خوێندن .
کۆمەڵگەی توێژینە وە کە پێك هاتبوو لە سە رجە م قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنە ڕەتی لەقوتابخانە بنە ڕە تییە کانی سە ر بە بە ڕێوە بە رایە تی پە روە ردە ی کە لار بۆ ساڵی خوێندنی (٢٠٢٤_٢٠٢٥) کە ژمارەیان (٣٨) قوتابخانە ی بنە ڕە تی بوون وە بۆ دە ستنیشاکردنی نمو نە ی توێژینە وە ، توێژە ر بە مە ست قوتابخانە ی قە ڵا ی بنە ڕە تی هە ڵبژارد لەکۆمەڵگای

توێژینەوە ، توێژەر هاوسە نگی لە نێوان هەردوو گروپە کەدا کرد لە گۆڕاوەکانی (زانیاری پێشینە یان لە سە ر بابە تە کە ،نمرەی ساڵی پێشوو، تە مەن،زیرەکی).

توێژەر هە ستا بە ئامادە کردنی :تاقیکردنە وە ی دە ستکە وتی خوێندن کە لە (٣٠) برگە هاتبوو لە جۆری (هە ڵبژاردن) لە چە ند دانە یە ك بە پێی چوار ئاست لە ئاستە کانی پۆلێنی بلوم (یادهاتنەوە ، تێگەیشتن ، جێبەجێکردن ، شیکردنەوە)،وپێوە ری بۆ بۆ چوونیان بە رە و بابە تە کە ، کە پێکهاتبوو لە (٢٥) برگە ،توێژەر بە بە کارهێنانی تاقیکردنەوەی (T.test) پشتی بەبەرنامەی (SPSS) بەست بۆشیتە ڵکردنی ئامارییی.

کلیلی ووشەکان (دیزاینی ئەزموونگەری،دەستکەوتی خوێندن، مەعریفە،بۆچوون،ستراتیجی (S.N.I.P.S

به شی یه كه م : ناساندنی توێژینه وه

١_١ گرفتی توێژینه وه :

لاوازی لە دەستکەوتی خوێندندا بە یەکێك لە دیارترین کێشەکانی پرۆسەی فێربوون دادەنرێت لەسەرجەم قۆناغەکاندا، هەروەها بوەتە ڕێگرییەکی گەورە لە بەردەم دەزگاکانی فێرکردندا بۆ ئەوەی ئەرك و وراهێنانەکانیان بە باشترین شێوە ئەنجامبدەن (حسن، ٢٠١٧، ٢٨٣).

لەولآتانی تازە پێگەیشتوودا کێشەی لاوازی دەستکەوت لەبابەتەکانی خوێندن بەگشتی ولەجوگرافیا بەتایبەتی ،یەکێکە لەو کێشە بنەڕەتیانەی ،کەڕووبەڕووی پەروەردکاران وماموٚستایان ودایکان وباوکان بوەتەوە ،بەوپێیەی بابەتی دەستکەوت بەتەوەرێکی گرنگ دادەنرێت لەبواری پەروەردەدا ویەکێکیشە لەپێوەرە گرنگەکانی هەڵسەنگاندنی کاری پەروەردەی،هەروەها بەپێوەرێکی بەراوردکاری نێوان قوتابیان دادەنرێت ،بەم پێیەیە جێگەی سەرەنجی پەروەردکاران وتوێژەران بووە ،کەگریمانەیان لەسەر چەند هۆکارێکی جیاواز لەپشت ئەم لاوازیە کردووە ،ڕەنگە یەکێك لەو هۆکارانە دابین نەکردنی توانای مادی ومەعنەوی وپرۆگرامی فێرکاری گونجاو بێت بۆ خوێندکاران ولاوازی لەئامادەکاری پیشەیی ماموٚستا بەجۆرێك ،کەتوانای ناسینی ئەو ستراتیجە سەرنجراکێشانەی نەبێت کە هاندەری بەرزکردنەوەی دەستکەوتە(عارف٢٠٢٢،٢) هەروەها کێشەی لاوازی لە دەستکە وتی خوێندندا بوەتە کێشەیەکی ڕاستەقینە وسەرباری ئەوەی ئەم کێشەیە کێشەیەکی نوێ نیە و زۆرێك لە خوێندکاران لە زووەوە بەدەستییەوە دەناڵێن، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا لایەنە پەروەردەییەکان هەوڵی ڕوبەڕووبونەوەی ئەم کێشە یەیان داوە، بەمەبەستی کەمکردنەوەی کاریگەرییەکانی بەتایبەت لە تاقیکردنەوەی کۆتایی قوتابیاندا بەشێوەیەکی گشتی و لە لای خوێندکارانی قۆناغی ناوەندی بەتایبەتی، بێگومان لاوازی تێگەیشتن دیاردەیەك نیە لە پڕێکدا بەسەرقوتابیاندا بێت، بەڵکو هەر لەتەمەنی منداڵیەوە لەگەڵیدایە(سبیتان، ٢٠١٠، ٣).

توێژەر لەڕوانگەی هەستکردن بە بوونی کێشە لە قوتابخانەکاندا لە مەڕەم گرفتە ی هەڵوێستەی کردووە ،هەر بۆیە هەوڵیداوە لەڕێگەی بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S)هوە گرفتەکانی توێژینەوەکەی بەشێوەی پرسیاربە م شێوەیە بخاتەروو

_ئایا بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S)کاریگەری دەبێت لەسەر دەستکەوتی خوێندن لای قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی ؟

_ئایا بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S)کاریگەری دەبێت لەسەر بۆچوونی قوتابیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتیەکان /جوگرافیا.

Journal Of Babylon Center For Humanities Studies 2026 Volume :16 Issue : 6
(ISSN): 2227-2895 (Print) (E-ISSN):2313-0059 (Online)

گرنگی توێژینەوە:

پەروەردەی نوێ پرۆسەیەکی بەردەوام و پێشکەوتووە، ئامانجی دەستەبەرکردنی ژینگەیەکی گونجاوە بۆ دروستکردنی کەسایەتییەکی هاوسەنگ بۆ سەرجەم تاکەکانی کۆمەڵگە، بۆ ئەوەی بتوانن سیفەت و تایبەتمەندییە ئەخلاقی و کۆمەڵایەتییەکان بەدەست بهێنن.(الحيلة،٢٠٠٩:١٩)هەر بۆیە پرۆسەی پەروەردە

پرۆسەیەکی بنەڕەتی وپێویستە بۆ گەشەپێدانی تاك وکۆمەڵگە ،هەروەها هۆکارێکە بۆ بەردەوامبوون ومانەوەی کۆمەڵگا ،جگە لەمەش هاوکاری تاك وکۆمەڵگە دەکات بۆ ڕووبەڕووبوونەوەیان لەگەڵ لەمپەرە جیاجیاکانی ژیان (الجعافرة،٢٠١٣ : ٢١).

لەگەڵ ئەم پێشکەوتنە زانستیەدا وەزۆربوونی ڕێگاکانی بەدەستهێنانی زانیاری بەڕێژەیەکی زۆر کاری فێرکردنە بۆ ڕێکخستن وگونجاندنی ئەو زانیارییانە ،کە لە هەموو قۆناغەکان پێویستیمان پێی دەبێت نەك تەنها لەقۆناغێکی دیاریکراو(زاير وآخرون ،٢٠١١،١٦).

بەو پێیەی فێرکردن پێکدێت لەهەموو ئەو ڕووداوانەی کەکاریگەری ڕاستەوخۆی هەیە لەسەر فێربوونی تاك لەسەرجەم لایەنەکانییەوە ،کە واتە فێرکردن بریتیە لە کۆششێکی تاکە کەسی (مامۆستا)بۆ یارمەتیدانی ئە ویتر(خوێندکار) بۆ فێربوون (عزيز،٢٠١٤ ،١١) ,بریتیە لە توانای دیاریکردن ڕێکخستن وپێشکە شکردنی ڕێگا وشێوازەکانی فیربوون بەگوێرەی کۆمەڵێك ڕێکارورێنمایی ڕوون وئاشکرا لە ڕێگەی بابەتەکانی فێربوونە وە پاشان هە ڵسە نگاندنی دە ستکە وت وئامانجە بە دەست هاتووە کان هەروەها دیاریکردنی ئاستە نگە کان بە مە بە ستی چارەسە رکردنیان (محمود،٢٠٠٥، ٦_٧).

وئامانجە بە دەست هاتووە کان هەروەها دیاریکردنی ئاستە نگە کان بە مە بە ستی چارەسە رکردنیان (محمود،٢٠٠٥، ٦_٧).

ئەمەش لە ڕێگەی بەکارهێنانی ستراتیجییە نوێیەکانەوە وەدەبێت کەوەك ڕێگەی تایبەت بۆچارەسەرکردنی کێشەی لاوازی دە ستکە وت دادە نرێن ، بەو پێیە ی کە شێوازی پراکتیکین بۆ گەیشتن بەئامانجێکی دیاریکراو ، هەروەها ڕێوشوێن گەلێکن کە بۆکۆنترۆڵ کردن وناسینە وەی زانیاری تایبە ت دارێژراون،وەهەروەها دەتوانرێت بە کۆی ئە وشێواز وتە کنیك ورێکارانە پێناسە بکرێن کە مامۆستا پە یرە وی دەکات بۆ جێبەجێکردنی پرۆسەی وانە وتنەوە لەناو پۆلەکانی خوێندن ،بەشێوازێکی چێژ بەخش‌وسە رنج ڕاکێش کە زۆرترین ئامانج بە دە ستبهێنێت بە کەمترین کات وهەوڵ وتێچوون (سحتوت وجعفر،٢٠١٤،٢٣) هەروەها گرنگیدان بەڕێگا وشێوازوستراتیجییەکانی وانەوتنەوەی مۆدێرن ،هەلی گەیشتن بەئامانجە پەروەردەیی وفێرکارییەکان وپاڵنەرەکانی قوتابیان زیاد دەکەن،پاشان بواریان پێدەدات ،کەئامراز وکەرەستەی فێرکاری بەکاربهێنن،بەوپێیەی شێوازێکی سەرەکییە لەپرۆسەی فێربووندا ،هەروەها ئامرازێکی گرنگە بۆ بڕیاردان لەسەر هەر بابەتێك .(عبيد،٢٠٠١،٢٤_٥١).

هەروەها گرنگیدان بەڕێگا وشێوازوستراتیجییەکانی وانەوتنەوەی مۆدێرن ،هەلی گەیشتن بەئامانجە پەروەردەیی وفێرکارییەکان وپاڵنەرەکانی قوتابیان زیاد دەکەن،پاشان بواریان پێدەدات ،کەئامراز وکەرەستەی فێرکاری بەکاربهێنن،بەوپێیەی شێوازێکی سەرەکییە لەپرۆسەی فێربووندا ،هەروەها ئامرازێکی گرنگە بۆ بڕیاردان لەسەر هەر بابەتێك .(عبيد،٢٠٠١،٢٤_٥١).

وەستراتیجی (S.N.I.P.S) یەکێکە لە ستراتیجە نوێیەکانی پاشخانی مەعریفە کە جەختدەکاتەوە لەسەر بەکارهێنانی پرسیارکردن و لێکۆڵینەوە لە بابەتە بینراوەکان و شیکردنەوەیان، گرنگی ئەم ستراتیژییە لەوەدایە کە هاوکاری فێرخوازان ئەکات بۆ تێگەیشتن لەو دەقانەی کە دەیخوێننەوە

و جگە لەمەش هاوکاریان ئەکات بۆ ئاراستەکردنی کەسێتی خۆیان و دارشتنی کۆمەڵێك هەنگاوی یەك لەدوای یەك و پێکەوە بەستراو بەمەبەستی تێگەیشتن لەو دەقانەی کە دەیخوێننەوە، هەموو ئەم ڕێکارانە هاوکارییەکی باشی خوێندکاران ئەکات و هەروەها ڕۆڵی بەرچاوی هەیە لە گەشەپێدانی ڕوانگە جیاجیاکان لەلای تاك، جگە لەمەش هاوکاری تاك ئەکات بۆ ئەوەی لەگەڵ هاوپۆلە کانی تردا بگونجێ و تێکەڵبێت، جا چ لە قوتابخانەبێت یان لە کۆمەڵگەدا، ئەمەش لەڕێگەی پەیوەندی کردنی بە ڕۆشنبیری یان تێڕوانینە جۆراوجۆرەکانی دەوروبەریەوە ئەنجام ئەدات.(عبيدات و أبوسميد، ٢٠٠٧، ٢٩٧).

لەسەر ئەو بنەمایانەی پێشکەشکران، توێژەر دەتوانێت گرنگی توێژینەوەکە لەم خاڵانەی خوارەوە کورتبکاتەوە:

١_گرنگی بەکارهێنانی ستراتیجییەکانی پاشخانی مەعریفە لەو چوار چێوەیەدا ستراتیجی (S.N.I.P.S) لەوەدایە، کە پشت بە هۆکارە بینراوەکان دەبەستێت ئەمەش هاوکارییەکی باشی قوتابیان بۆ وەرگرتن و هەڵگرتنی زانیارییەکان لە مێشکیاندا دەکات و هاوکات دەتوانن بە ئاسانی جارێکی دیکە بەکاریانبهێننەوە.

٢_بەسوودە بۆ پسپۆرانی بواری ڕێگاکانی وانەوتنەوەی بابەتە کۆمەڵایەتییەکان بۆ بەکارهێنان و سوودوەرگرتن لە بواری وانەوتنەوەدا ئەگەر ئەنجامێکی ئەرێنی هەبوو لە ئاستی دەستکەوتی خوێندن لای قوتابی.

٣_بەکارهێنانی ئەم ستراتیجیە دەبێتە هۆی کردنەوەی دەرگایەك بۆ توێژەرانی دیکە لە بواری وانەوتنەوە.

١_٣ ئامانجی توێژینە وە :

١ _ زانینی کاریگەری ستراتیجی(S.N.I.P.S) لەسەر ئاستی دەستکەوتی خوێندن لای قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی.

٢ _ زانینی کاریگەری ستراتیجی (S.N.I.P.S) لەسەر بۆچوونی قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا.

٣ _ زانینی جیاوازی ڕەگەزی بۆ گۆڕاوەکانی توێژینەوەك

١_٤ گریمانەی توێژینە وە :

١_جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی(0.05) ، لە نێوان ناوەندەژمێریی نمرەی قوتابیانی گروپی ئەزموونی، کە بە ستراتیجی(S.N.I.P.S) وانەیان پێدەوترێتەوە و ناوەندە ژمێریی نمرەی قوتابیانی گروپی کۆنترۆڵکراو، کە بەڕێگەی ئاسایی وانەیان پێدەوترێتەوە لە تاقیکردنەوەی پاشی دەستکەوتی خوێندن.

٢_جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی (0.05)، لەنێوان هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو لە پێوەری پاشی بۆچوونی قوتابیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/جوگرافیا.

٣_جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی(0.05) ، لەنێوان هەردوو ڕەگەزی نێر ومێ لە گروپی ئەزموونی لە تاقیکردنەوەی پاشی دەستکەوتی خوێندن.

٤_جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی(0.05) ، لەنێوان هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ لە گروپی ئەزموونی لە پێوەری پاشی بۆچوونیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتیەکان/جوگرافیا.

١_٥سنوری توێژینەوە(حدود البحث)

سنوری مرۆیی: قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی لە قوتابخانە بنەڕەتییەکانی ناوەندی شاری کەلار.

سنوری شوێنی: قوتابخانەی قەڵای بنەڕەتی لەسنوری بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی کەلار لە ناوەندی شاری کەلار.

سنوری کاتی: وەرزی دووەمی ساڵی خوێندنی(2024_2025).

سنوری بابەتی: بەندەکانی(یەکەم، دووەم، سێیەم)ی کتێبی بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/جوگرافیا، بڕیارلێدراوی وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستان_عێراق، کە بۆ پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی دانراوە، چاپی(هەژدەهەم).

١_٦پێناسە ی زاراوە کان :

کاریگەری (ألاثر):

(أبو حويج ومقلي ،٢٠١١) : دەرئەنجامی گۆڕانکاری خوازراو یان نەخوازراوە لەقوتابیدا لەئەنجامی پرۆسەی وانەوتنەوەدا(أبو حويج ومقلي،٣٤٢،٢٠١١) .

ئەنجامی کۆتاییە کەتوێژەر دەیەوێت پێی بگات ،دوای جێبەجێکردنی تاقیکردنەوەکەی بەسەر ئەندامانی سامپڵی توێژینەوەکەدا، بۆ زانینی ڕادەی کاریگەری گۆڕاوی سەربەخۆ (ستراتیجی S.N.I.P.S)لەسەر گۆڕاوەکانی پاشکۆ .

ستراتیجی :

(الزويني ، ٢٠١٥) : بریتییە لە کۆمەڵێك هۆکارو ڕێکاری جیاجیا کە لەلایەن مامۆستاوە بەکارەهێنرێت بەمەبەستی سود گەیاندن بە فێرخوازان لە ڕووی ئەزموونی فێربوون و گەیشتن بە ئامانجە دیاریکراوەکانی پرۆسەی پەروەردە(الزويني ،٤٤،٢٠١٥).

_ پێناسەی ڕێکاری توێژەر : بریتییە لە کۆمەڵێك چالاکی و پلان و ڕێکاری جۆراوجۆری دیاریکراو، کە پێشتر لەلایەن توێژەرەوە دارێژراوە بۆ فێرکردنی فێرخوازان و گەیشتن بە ئامانجە داڕێژراو ودیاریکراوەکانی پەروەردە.

ستراتیجی S.N.I.P.S

(Nurjannah,2013) : بریتیە لە ستراتیجییە ك کە لە سە ر بنە مای پێنج هەنگاوی تایبە ت بنیات نراوە، کە پە شت ئە بە ستێت بە هۆکارە بینراوە کانی وە ك (وێنە، نەخشە، بابەتی نوسراو، نوسراوەکان، خشتە)، بە مە بە ستی تێگەیشتن لە دە ق خوێندراوە(Nurjannah,2013,21).

پێناسە ی ڕێکاری توێژەر : بریتیە لە و ستراتیجیە تە ی کە لە پێنج هە نگاو پێکهاتووە وو ك گۆڕاوێکی سە ربە خۆ بە کاردێت بۆ فێرکردنی قوتابیانی گروپی ئە زموونی .

دە ستکە وتی خوێندن :

(AIIEN ,2007): بریتیە لەو دەستکەوتەی کە قوتابی لە قۆناغێکی دیاریکراو لە کۆمەڵێك وانەی دیاریکراودا بەدەستی دەهێنێت، ئاستی ئەم دەسکەوتەش بەو نمرەیە ئەپێورێت، کە قوتابی لە تاقیکردنەوەکانی قوتابخانە یان زانکۆ بەدەستی هێناوە (ALLEN, 2007,39).

. پێناسەی ڕێکاری توێژەر: بریتیە لە ونمرانەی کە قوتابیانی نموونە ی توێژینە وە بە دە ستی دە هێنن دوای فێربوونیان لە و بابە تانە ی بۆیان دانراوە بە پێی ئامانجە پە روە ردە ییە کان .

جوگرافیا :

(المسعودي ،٢٠١٣) : تاکە زانستێکە کە ئەتوانێت وێنەیەکی ڕۆشنمان پیشانبدات لەسەر گۆی زەوی لە ڕووی وشکانی و ئاوی و کەشو هەواوە، هەروەها هەوڵەدات دیاردە سروشتییە جۆراوجۆرەکانمان بۆ شیبکاتەوەو هۆکارەکانی ڕودانی ئەنجامەکانیمان بۆ بخاتەڕوو، جگە لەمەش هەوڵەدات ئەوەشمان بۆ ڕوونبکاتەوە کە چۆن مرۆڤ ئەکەوێتە ژێر کاریگەری ئەو

ژینگەیەوە کە تێیدا ئەژی و چۆن مرۆڤ بتوانێت سود لە سەرچاوە سروشتییەکان وەربگرێت (المسعودي،٢٠١٣: ٢٥).

پێناسەی ڕێکاری توێژەر: بەشێکە لە ڕاستی و گشتاندنە جوگرافییەکانی تایبەت بەلێکۆڵینەوە لە دیاردە سروشتی و مرۆییەکانی سەر زەوی، هاوکات لایەنی تیۆری توێژینەوەکە کە بریتە لە بابەتەکانی(کیشوەری ئاسیا و ئەوروپا و ئەفریقا) لە کتێبی کۆمەڵایەتییدا لەگەڵ لایەنی پراکتیکی کە بریتیە لە نموونەی توێژینەوەکە لە قوتابیانی (هەشتەمی بنەڕەتی) لە خۆ ئەگرێت.

بۆچوون :

(ملحم، ٢٠٠٠) : حاڵەتێکی ئامادەی زەینی و عەقڵیە لای تاك، ئەم حاڵەتەش لە ئەنجامی ئەو ئەزموون و تاقیکردنەوانە بەرهەمهاتووە کە پێشتر تاکەکانی پێدا تێپەڕیووە، ئەرکی ئەم حاڵەتە هزرییە ئەوەیە کە وەڵامدەرەوو و ئاڕاستەکەری تاکبێت بەرامبەر ئەو بابەت و هەڵوێستانەی کە ڕووبەڕووی تاك ئەبنەوە (ملحم، ٣٣،٢٠٠٠).

پێناسە ی ڕێکاری توێژە ر :ئەو وەڵامدانە وە یە کە قوتابیانی نمونە ی توێژینە وە کە پیشانی دە دە ن بە قبوڵکردن یان ڕەتکردنە وە بە رامبەربە دیاردە یان بابە تێك وەبەو نمرە یە پێوانە دەکرێت کە قوتابییەکە بە دە ستی دەهێنێت لە پێوەری بۆچوونیان بەرە و بابە تە کۆمە ڵایە تییە کان /جوگرافیا.

به شی دووه م : لایه نی تیۆری توێژینه وه که وتوێژینه وه کانی پێشوو

٢_١_پاشخانی مه عریفه (Metacogenition Strategies)

چەمکی پاشخانی مەعریفی (Metacogenition) لە سەرەتای حە فتاکانی سە دە ی ڕابردوودا سە ریهە ڵدا بۆ زیادکردنی ڕە هە ندێکی نوێ بۆ بواری دە روونناسی مە عریفی ،وە ئاسۆیە کی نوێ وفراوانی بۆ توێژینە وە ئە زموونییە کان لە بواری زیرە کی ،بیرکردنە وە ، تێگە یشتن ولێهاتوویی پە روە ردە یی پە رە سە ندنی ئە م چە مکە ش دە گە ڕێتە وە بۆ (Flavell) (الأسدي، ٢٠١١،٢٧) ، Flavell,1979)پێی وایە پاشخانی مەعریفی ڕۆڵی چاودێریکردنی مەعریفەی تاك و چۆنێتی جێبەجێکردنی کردەکانی دەبینێت، بۆیە پێویستە لەسەر قوتابیان چاودێری بیرکردنەوەکانیان بکەن بیرکردنەوەکانیان بەگوێرەی ئامانجە مەعریفییەکان ڕێکبخەن، هەروەها(Flavell)پێی وایە پێی وایە پاشخانی مەعریفی بەرزترین ئاستی هەڵسوڕاندن(تحكم) کردنە بە چالاکییە جۆراوجۆرەکانی پەیوەست بە بیرکردنەوەوە وەکو فێربوون و چۆنێتی بەدەستخستنی زانینی زیاتر، چونکە پاشخانی بیرکردنەوە پێکهاتوە لە مەعریفەو ئەزموون لەبیرکردنەوە وئەزموون(Flavell,1976,906) ، بەڵام(هالان و کایفان) ئاماژە بەوە ئەکەن، پاشخانی مەعریفی بریتییە لە چەند کارامەییەکی مەعریفی کە جەخت لەوە ئەکەنەوە کە خوێندکار خاوەن بیرکردنەوەیەکی ڕێکخراوە لە پرۆسەی فێربووندا، ئەمەش هۆشیاری فێرخواز دەرەخات لەسەر پرۆسەکە کە پرۆسەی فێربوونە، هەروەها ئاماژەیە بە توانای خوێندکار لە بواری ئاڕاستەکردن و هەڵسوڕاندنی کەسێتی خۆی و هەڵسوڕاندنی هەوڵەکانی لە بواری فێربووندا، هەروەها ڕادەی هۆشیاری دەرەخات لەسەر هەڵسەنگاندنی بەردەوامی خۆی لە بواری فێربووندا (Hallahan, kauffiman, 1999, 1

چەمکی ستراتیجی (S.N.I.P.S):

ئەم ستراتیجیە لەسەر بنەمای تیۆری مەعریفی جان بیاجێە دارێژراوە، ئە م تیۆرەش پێکهاتووە لە کۆمەڵە قۆناغێکی مەعریفی، وە کاریگە رییە کی گەورەی کردەسەر تیۆری بونیاد بۆ وانەوتنەوە، ئەم تیۆرە هاوکارییەکی بەرچاوی قوتابیان ئەکات بۆ تێگەیشتن ووەرگرتنی

مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦/ العدد ٦

چەمکەکان (الزغلول ورافع،٢٠٠٣،٢٥) ، تایبەتمەندی ستراتیجی (S.N.I.P.S) ئەوەیە کە هاوکاری قوتابیان ئەکات بۆ ئەوەی لە رێگەی خود هاندانە وە باشتر لە و دەقانە تێبگەن کە دەیخوێننەوە، هەروەها ئەم ستراتیژییە هاوکاریمان ئەکات بۆ دانانی کۆمەڵێك رێکاری یەك لەدوای یەکی روون و ئاشکرا بۆ تێگەیشتن لە دەق خوێنراوە، هاوکات هاوکاری قوتابیان ئەکات بۆ باشترکردنی پرۆسەی فێربوونیان و هۆشیاری و چالاکییەکی زیاتریان پێدەبەخشێت، بەجۆرێك دەرفەتی تەواویان بۆ ئەرەخسێنێت بۆ گەشەپێدانی تواناکانیان بەشێوەیەکی ئاسان (القطاونة و سامي، ٢٠٠٦، ٢٢٧)

٢_١_١ رۆڵ وپێگەی قوتابی لەستراتیجی (S.N.I.P.S) :

١ _ توانای وردبوونەوەو لایەنی رەخنەی خوێندکار بەهێز دەکات لەکاتی خوێندنەوەدا.

٢ _ ئەم ستراتیجییە دان بە رۆڵی قوتابی دا ئەنێت لە پرۆسەی فێربووندا، هەروەها پێی وایە هەڵبژاردنی کردە عەقڵییەکانی پرۆسەی فێربوون کارێکی بەرپرسانەیەو ئەبێت لەگەڵ ئاستی تواناو تێگەیشتنی خوێندکاراندا بگونجێت.(الدراجي، ٢٠١٣، ٤٥).

٣ _قوتابیان ئەتوانن بەهۆی ئەم ستراتیجییەوە بیرۆکە هۆکارییەکان و بیرۆکەی ناو دەقە خوێنراوەکان پێکەوە گرێبدەن.

٤ _ کاری کۆمەڵکاری و ئاڵوگۆڕکردنی بیروبۆچوونەکان لەکاتی ئەنجامدانی موناقەشەو گفتوگۆدا

٥ _ قوتابی سەنتەری پرۆسەی پەروەردەو فێربوونە.

٦ _ هۆکارە بینراوەکان بەشێوەیەکی زۆرباش شیدەکاتەوە (Alzahawy ,2003,106)

٢_١_٢رۆڵی مامۆستا لەستراتیجی (S.N.I.P.S)

دیارترین رۆڵی مامۆستادا لەم ستراتیژییەدا بریتییە لەم خاڵانەی لای خوارەوە:

١ _ هۆکارە بینراوەکانی وەك نەخشەو وێنە و هێڵکاری و هەموو ئەو هۆکارانەی تر کە ئەبنە مایەی گەشەپێدان و پێشخستنی لایەنی هۆشیاری خوێندکاران لە دەقەکانی وانەوتنەوەدا بەکارئەهێنن.

٢ _ هۆکارە بینراوەکانی وەك نەخشەو وێنە و هێڵکاری و هەموو ئەو هۆکارانەی تر کە ئەبنە مایەی گەشەپێدان و پێشخستنی لایەنی هۆشیاری خوێندکاران لە دەقەکانی وانەوتنەوەدا بەکارئەهێنن (القريشي والرحيماوي ،٢٠١٦،٣٢٦).

٣ _ رۆڵی مامۆستا لەم ستراتیجییەدا ئەبێت چاودێری و راوێژکردن بێت، نەك ئەوەی مامۆستا سەرچاوەی زانیارییەکان بێت.

٤ _ دەستەبەرکردن و بەکارهێنانی هۆکارەکانی بەهێزکردنی کەسێتی، بەمەبەستی بەرێوەبردنی بۆ بەردەوامبوون و بەرێوەبردنی ستراتیژی پاشخانی مەعریفە (حيدر وفاطمة ، ٢٠١٨، ١٦٢، ١٦٣).

٢_١_٣بۆچوون :

بریتییە لە جۆرێك لە ئامادەکاری لەلای تاك بەرامبەر بابەتێکی دیاریکراو، یاخود بریتییە لە جۆرێك کاردانەوەو هەڵچوون بەرامبەر دیاردەیەك یان هەڵسوکەوت و رەفتارێکی دیاریکراو، بۆچوون ئەکرێت ئەرێنی بێت و ئەکرێت نەرێنیش بێت، ئەویش ئەکەوێتە سەر کاردانەوەمان بەرامبەر ئەو رەفتارە یان ئەو دیاردەیەی کە بۆچوونی لەسەردەردەبڕین، گەرلەگەڵ دید روانگەماندا گونجا،ئەوا تێروانینەکانمان بەرامبەری ئەرێنی ئەبێ و بەپێچەوانەشەوە گەرلەگەڵ تێروانینەکانماندا نەگوونجا ئەوا بۆچوونمان بەرامبەری نەرێنی ئەبێت، بۆچوون بریتییە لە پوختەی تێروانینی تاك بەرامبەر دیاردە یان رەفتارێکی دیاریکراو، یانبریتییە لەهەڵوێست، یان

کۆمەڵێك ڕەفتار یان کۆمەڵێك هەڵوێست کە لەلای تاك گەڵاڵەئەبێت، دەکرێت بڵێین گرنگی بۆچوون لەلای فێرخوازان بەگشتی ئەوەیە کە جۆرێك لە ئامادەکاری و توانایان تێدا دروستەکات بۆ درکپێکردنی شتەکان و بابەت و چالاکییەکان(عطية ،٢٠٠٨، ٨٨).

٢_١_٤ گرنگی بۆچوونەکان :

بۆچوونەکان هاوکاری تاك ئەکەن بۆ ئەوەی لەگەڵ ژیانی واقعیدا بگونجێت، جگە لەمەش هاوکارن بۆ گونجانی تاك لەگەڵ کۆمەڵگەکەیدا، ئەمەش لە ڕێگەی قبوڵکردنی ئەو بۆچوونانەوە ئەبێت کە کۆمەڵگە برواى پێیەتی، گرنگی بۆچوونەکان لەم چەند خاڵەدا ئەخەینەڕوو:

١_کار ئەکات بۆ تێرکردنی پاڵنەرو پێداویستییە دەروونی و کۆمەڵایەتییەکانی تاك .

٢_ بۆچوونەکان ڕۆڵێکی گرنگیان هەیە لە ڕووی گونجانەوە، چونکە کار ئەکات بۆ گونجاندنی تاك لەگەڵ ئەو کۆمەڵگەیەی کە تێیدا دەژی (عبدالقادر، ٢٠٢٠: ١١٢٧).

٣_ئەبێتە هۆی ئەوەی کە جۆرێك لە گونجاوی و ڕێکوپێکی لە بڕیارەکانی تاکداهەبێت

٤_ڕۆڵی هەیە لە ڕێکخستنی زانیارییەکانی تاکدا، بەجۆرێك کە ئاسان و جێگەی تێگەیشتن بێت

٥_ وادەکات کە تاك لە ڕووی پەروەردەییەوە کە سێکی بەپەروەردەو گونجاوبێت (أبراهيم، ٢٠٠٤، ٥٧).

توێژینە وە کانی پێشوو :

١_ توێژینەوەی (المشهداني ،٢٠٢٤):

توێژەر توێژینە وە کە ی لە وڵاتی عێراق ئە نجامداوە بە مە بە ستی زانینی (کاریگەری ستراتیجی S.N.I.P.S لە سە ر دەستکەوتی قوتابیانی پۆلی چوارەمی ئامادەیی لەبابەتی زمانی عەرەبی) ،نمونە ی توێژینە وەکەی بریتی بوو لە (٦٠) قوتابی.

توێژەر بۆ شیکردنەوەی داتاکان ئەم ئامرازە ئامارییانەی بە کارهێنا تاقیکردنەوەی تائی بۆ دووگروپی سە ربەخۆ، هاوکۆلکە ی کا٢،هاوکێشە ی ئە لفا کرۆنباخ.

٢_توێژینەوەی (Nurjannah،2013):

توێژەر توێژینەوەکەی لە وڵاتی سەنگافورا ئە نجامداوە بەمە بەستی زانینی (کاریگەری ستراتیجی S.N.I.P.S لە تاقیکردنە وە ی تێگە یشتنی خوێندنەوە بۆ قوتابیانی ئامادە یی لە بابە تی ئینگلیزی)، نمونە ی توێژینەوە کە بریتی بوو لە (٥٠) قوتابی .

توێژە ر بۆ شیکردنەوەی داتاکان ئەم ئامرازە ئامارییانە ی بە کارهێنا تاقیکردنەوەی تائی (T.test)بۆ

دوو نمونەی سەربە خۆ هاوکێشەی ئە لفا کرۆنباخ ، کیۆدەر ریتشاردسۆن.

توێژینەوەی (السعدي ،٢٠٢١):

توێژەر توێژینەوەکەی لەوڵاتی عێراق ئە نجامداوە بەمەبەستی (زانینی کایگەری مۆدێلی (4Ex2) لەسەر دەستکەوتی قوتابیانی پۆلی پێنجە می وێژەیی لە بابە تی ڕەوانبێژی وجێبەجێکردن وبۆ چوونیان بەرەو بابەتەکە)،نمونە ی توێژینە وە کە ی بریتی بوو لە (٤٠) قووتابی.

توێژە ر بۆ شیکردنە وە ی داتاکان ئە م ئامرازە ئامارییانە ی بە کارهێنا (T.test)، تاقیکردنە وە ی مان وتنی .

٣_١ میتۆدی توێژینە وە :

توێژەر میتۆدی توێژینە وە ی ئە زموونی بە کارهێناوە چونکە گونجاوە لە گە ڵ ئامانج وگریمانە کانی توێژینە وە .

٣_٢ ديزاينی ئه زموونی

تويژه ر له توێژینه وه که یدا پشتی به ودیزاینه به ستوه که پێی ده لێن ئەزموونگه ری ، میتۆدی ئه زموونگەری له نێو میتۆدەکاندا ، وردترین میتۆدی توێژینەوەیه و ره نگه له هه موویان قورستر و ئالۆزتر بێت . بريتيه له هه موارکردنێکی ورد ومه به ستداری هه لومه رجی دیارده یه ك وتێبینیکردنی ، پاشان لێکدانه وه وراڤه کردنی ئه و گۆڕانکارییەی که له ئه نجامی هه موارکردنه که دا،به سەر دیارده یه کدا دێت (بۆکانی ، ٢٠٢٠ ، ١٠١)،بەپێی ئەم بەپێی ئەم دیزاینه هەردوو گروپی (ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو) کەوتوونەتە ژێر تاقیکردنەوەی پاشی گۆڕاوی دەستکەوت و تاقیکردنەوەی پاشی پێوەری بۆچوونیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتیەکان/جوگرافیا.

خشتەی (١)

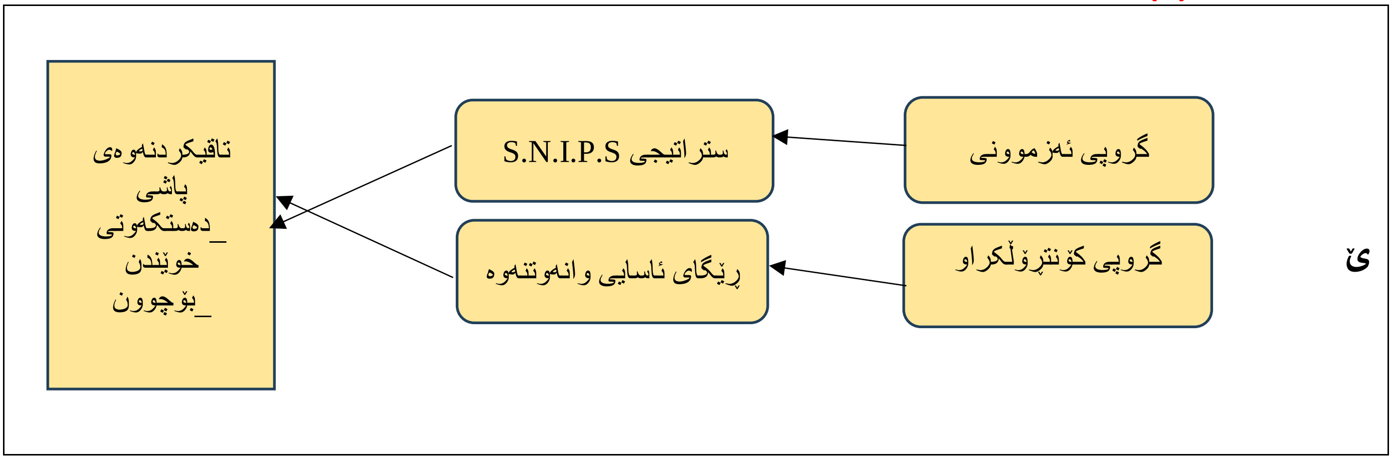

ی

٣_٣کۆمه ڵگه ی توێژینه وه ونمونه ی توێژینه وه :

٣_٣_١ : کۆمەڵگەی توێژینەوە

کۆمه ڵگه ئامانجی سه ره کی توێژینه وه یه ، به جۆرێك توێژه ر له کۆتاییدا ئەنجامه کانی به سه ریدا ده گشتێێت واته ، هه موو تاکه کان یان توخمه کانی ئه ودیارده یه ی توێژه رتوێژینه وه ی له باره وه ده کات ، ده گرێته وه (علي ،٢٠٢١،٥٣).

کۆمەڵگەی توێژینەوەکە هەموو ئەو قوتابخانانە دەگرێتەوە، کە پۆلی هەشتەمی بنەڕەتیان هەیە وسەربە(بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی کەلار)ن بۆ ساڵی خوێندنی(2025_2024)، کە ژمارەیان(3031) قوتابییە و بەسەر(38) قوتابخانە دابەشبوون.

٣_٣_٢:نمونەی توێژینەوە:

بەشێکە لە کۆمەڵگەی ڕەسەن که لێکۆڵینەوەی لە سەر دەکرێت، کە بەمەبەستی لێکۆلینەوە هەڵبژێردراوە بۆ ئەوەی بگات به هه ندێك ئه نجام سه بارەت به وکۆ مەڵگەیە ونوێنەرایەتی دروستی بکات (العزاوي ،١٦١،٢٠٠٨)، نمونه ی ئەم توێژینه وه یه پێك دێت له دوو به ش:

٣_٣_٣نمونەی قوتابخانە :

بۆ ده ستنیشانکردنی نمونه ی توێژینه وه له پاش ناردنی نووسراو له راگرایه تی کۆلێژی په روه رده ی بنەڕە ت بۆ به ڕ ێوه به رایه تی په روەرده ی که لار وله وێشه وه نووسراوی رێگه

پێددان ئاڕاستەی قو تابخانە کە کرا ، توێژە ر بە مە بە ست قوتابخانە ی (قە ڵا) ی بنە ڕە تی هە ڵبژارد تاوە کوو ببێتە نموونە ی توێژینە وە کە لە بە ر چە ند هۆکارێك لە وانە :

١_ دە ربڕینی هاوکاری پێویست لە لایە ن کارگێری قوتابخانە کە وە بۆ ئە نجامدانی توێژینەوەکە.

٢_ گونجاوی قوتابخانە کە لە ڕووی ژمارەی قوتابیان وپۆلە .

٣_قوتابخانە کە لە ڕووی جوگرافییە وە نزیك بووە لە شوێنی نیشتە جێبوونی توێژەر.

٣_٣_٤نمونە ی قوتابی (عينة الطالب):

پاش سەردانیکردنی توێژەر بۆ قوتابخانەکە، بۆی دەرکەوت، کە قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی چوار گروپن (أ، ب، ج، د)، توێژەر بە شێوەیەکی هەڕەمەکی دوو گروپی هەڵبژارد، لە ئەنجامدا گروپی (أ) بوو بە گروپی ئەزموونی، کە ژمارەیان (22) قوتابی بوو و گروپی(ب) بوو بە گروپی کۆنترۆڵکراو، کە ژمارەیان (20) قوتابی بوو، ژمارەی قوتابیانی هەردوو گروپ بریتی بوو لە (42) قوتابی پاش دوورخستنەوەی قوتابیە دەرنەچووەکانی ساڵی پێشوو، کە ژمارەیان(4) قوتابی بوو، هۆکاری دوورخستنەوەی قوتابیە دەرنەچووەکان بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە، ڕەنگە لەڕووی گەشەی عەقڵییەوە جیاوازییەکانی بەرچاویان هەبێت لەگەڵ هاوپۆلەکانیان، بۆ ئەوەی کاریگەری لەسەر دروستی ئەنجامەکانی توێژینەوەکە نەکەن،بڕوانە خشتە ی (٢).

گرووپ وژمارە ی قوتابیانی نمونە ی توێژینە وە

گروپ	هۆبە	ڕێگاکانی وانەوتنەوە	ژمارەی قوتابیان	ژمارەی قوتابیە دەرنەچووەکان	ژمارەی کۆتایی قوتابیان
أ	ئەزموونی	ستراتیجی S.N.I.P.S	٢٢	٣	١٩
ب	کۆنترۆڵکراو	ڕێگای ئاسایی	٢٠	١	١٩
کۆ			٤٢	٤	٣٨

٣_٤هاوسە نگی هەردوو گروپی توێژینە وە:

بە مە بەستی هاوتاکردنی هەردوو گروپی ئە زموونی وکۆنترۆڵکراو لە چە ند گۆڕاوێکی پە یوە ندیدار،توێژەر هە ردوو گروپەکەی لە م گۆڕاوانەی خوارەوەدا هاوسە نگ کرد:

٣_٤_١ تە مە نی قوتابیان :

توێژەر تەمەنی قوتابیانی هەردووگروپی ئە زموونی وکۆنترۆڵکراوی لە تۆماری فەرمی قوتابخانە بەدەستهێنا، سەرەڕای دابە شکردنی فۆرمی تایبە ت بۆوەرگرتنی ڕێکەوتی ڕۆژ ومانگ وساڵی تە مە نیان ، پاشان هە ژمارکردنی تە مە نیان بە مانگ دیاریکرا،پاش وە رگرتنی داتاکان وبە کارهێنانی تاقیکردنە وە ی (T.test) بۆدووبژاردە ی سە ربە خۆی یە کسان بە مە بە ستی زانینی جیاوازی بە ڵگە داری ئاماری لە نێوان هە ردوو گروپی ئە زموونی وکۆنترۆڵکراودا دەرکە وت کە جیاوازی بە ڵگە داری ئاماری لە نێوان ناوە ندە ژمێری گروپی ئە زموونی (162.23) وگروپی کۆنترۆڵکراو (160.84) دا نیە ، چونکە بە های دە رهێنراو (1.164) بچوکترە لە بە های خشتە یی (2.021)، کە واتە قوتابیانی هە ردوو گروپ لە گۆڕاوی تە مە ندا هاوسە نگن، بڕوانە خشتە ی (٤).

ئەنجامی تاقیکردنەوەی (t) بۆ تەمەنی خوێندکارانی هەر دوو گرووپ

گرووپەکان	ناوەندە ژمێرەی	لادانی پێوەری	نرخی (t)		نمرەی ئازاد	ئاستی بەلگەداری (٠,٠٥)
			ئەژمار کراو	خشتە یی		
ئەزمونی	162.32	3.94	1.164	2.021	36	بەلگەدار نییە
کۆنترۆلکراو	160.84	3.86				

زانیاری پێشینە دەربارەی بابەتە کۆمەلایەتییەکان / جوگرافیا :

تویژە تاقیکردنە وە یە کی بە سە رقوتابیانی هە ردوو گروپ، (ئە زموونی ، کۆنترۆلکراو) دا جێبە جێکرد لە بابە تی جوگرافیا ، کە پێك هاتبوو لە چوارجۆر پرسیار لەجۆری (ڕاست وهە لە وهە لبژاردن وبۆشایی) کە لە (٣٠) برگە پێك هاتبوو ، پشت بە ست بە ناوە ڕۆکی بابە تی جوگرافیا لە پە رتووکی بابە تە کۆمە لایە تییە کان /جوگرافیا لە پاش ئە نجامدانی تاقیکردنە وە کە وراست کردنە وە ی وەلامە کان بە پێی کلیلی پشکنین ، توێژەر, تاقیکردنە وە ی (T.test) بە کارهێنرا ، لە ئە نجامدا دە رکە وت کە جیاوازی مانادارى ئاماری نییە لە نێوان هە ردوو گروپ (ئەزموونی،کۆنترۆلکراو)،چونکە بە های (T) ئە ژمارکراو (0,609) بچوکترە لە بە های (T) خشتە یی (2,021) لە ئاستی بە لگە داری (0,05) .

خشتە ی ژمارە (٥)

ئە نجامی تاقیکردنە وە ی (t) بۆ جیاوازی نێوان ناوە ندە ژمێری زانیاری پێشینە دە ربارە ی بابە تە کۆمە لایە تییە کان / جوگرافیا

گروپ	ناوەندە ژمێرەی	لادانی پێوەری	نرخی (t)		نمرەی ئازاد	ئاستی بەلگەداری (٠,٠٥)
			ئەژمارکراو	خشتەیی		
ئەزموونی	12.16	3.50	0.609	2.021	36	بەلگەدار نییە
کۆنترۆلکراو	12.84	3.42				

٣_٤_٢ نمرەی کۆتایی ساڵی پێشوو لە بابەتە کۆمەلایەتییەکان

بۆ دەستنیشانکردنی ئاستی قوتابیانی ئەندامانی نموونەی توێژینەوە (ئە زموونی ،کۆنترۆلکراو)ورادەی هاوتاییان لەم گۆڕاوەدا ،توێژە ر نمرەی قوتابیانی هەردوو گروپی بۆ ساڵی خوێندنی (2024_2023) ی بۆ بابەتەکۆمەلایەتییە کان/جوگرافیا وەرگرت لەتۆماری فەرمی قوتابخانە، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (8) ، ئەویش بەمەبەستی زانینی جیاوازی مانادارى ئاماری لە نێوان هەردووگروپ ، پاشان شیکاری بۆکرا ، لەئەنجامدا دەرکەوت کەجیاوازی مانادارى ئاماری نییە ، ئە ویش بە بە کارهێنانی تاقیکردنە وە ی (T.test) ، چونکە بە های (T) ئە ژمارکراو (0,142) بچوکترە لەبەهای (T) خشتەیی (2,021) لەئاستی بەلگە داری (0.05) ،کەواتەهەردووگرووپەکەلەڕووی نمرەی ساڵی پێشووەوە هاوتابوون، **بڕوانە خشتەی ژمارە (٥).**

ئەنجامی تاقیکردنەوەی (t) بۆ جیاوازی نێوان ناوەندەژمێری لەنمری بابەتەکۆمەلایەتیەکان ساڵی پێشوو

گروپ	ناوەندە ژمێرەیی	لادانی پێوەری	نرخی (t)		نمرەی ئازاد	ئاستی بەڵگەداری (٠,٠٥)
			ئەژمارکراو	خشتەیی		
ئەزموونی	78.00	10.46	0.142	2.021	36	بەڵگەدار نییە
کۆنترۆڵکراو	78.47	10.06				

ئاستی زیرەکی:

بریتیە لەو توانا عەقڵییە، کە مرۆڤ دەتوانێت لەڕێگەی بیرکردنەوە و چالاکی جەستەییەوە دەریببڕێت (کرافر،10,2011)، توێژەر بۆ هاوتایی لەنێوان هەردوو گروپی (ئەزموونی وکۆنترۆڵکراو) تاقیکردنەوەی (جۆن ڕاڤن)ی بەکارهێنا، کە بریتیە لە کۆمەڵێک وێنە، کە یەکێکیان تەواونەکراوە، داوا لە قوتابی دەکرێت ئەو بەشە بدۆزێتەوە، کە شێوە ناتەواوەکە تەواو دەکات و لە (60) برگە پێک هاتووە، ئەم تاقیکردنەوەیە بەوە ناسراوە، کە پلەیەکی بەرزی لە ڕاستێتی وجێگیری هەیە، تاقیکردنەوەکە لەیەک کاتدا و لە ڕۆژی دووشەممە ڕێککەوتی 2025 /3/24 بەسەر هەردوو گروپ جێبەجێکرا، پاشان بەپێی کلیلی پشکنین هەڵەچنی پرسیارەکان کرا، بۆ هەر وەلامێکی ڕاستی قوتابی (یەک)نمرە و بۆ هەر وەلامێکی هەڵە (سفر) وەردەگرێت ، بۆ زانینی جیاوازی بەڵگەداری ئاماری تاقیکردنەوەی (t.Test) بۆ هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو بەکارهێنرا، دوای دەرهێنانی ناوەندە ژمێری ولادانی پێوەری بۆ نمرەکانی هەردوو گروپ بەهای (t)ئەژمارکراو بریتی بوو لە (0.039) کەمترە لە بەهای (2.021) خشتەیی لە ئاستی بەڵگەداری (0.05)، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت، کە هەردوو گروپ لەڕووی ئاستی زیرەکییەوە هاوسەنگبوون، بڕوانە **خشتەی**(٦).

ئەنجامی تاقیکردنەوەی (t.Test) بۆ جیاوازی نێوان ناوەندە ژمێری ئاستی زیرەکی

گروپ	ناوەندە ژمێرەیی	لادانی پێوەری	نرخی(t)		نمرەی ئازاد	ئاستی بەڵگەداری (0.05)
			ئەژمارکراو	خشتەیی		
ئەزموونی	34.84	8.90	0.039	2.021	36	بەڵگەدار نییە
کۆنترۆڵکراو	34.74	7.87				

٣_٥ئامرازەکانی توێژینەوە (أداة البحث)

ئامرازەکانی توێژینەوە کاریگەریان هەیەلەسەر ئەنجامەکان ، بۆیە توێژەر بۆ هە ردوو گروپی ئەزموونی وکۆنترۆڵکراو هەمان ئامرازی پێوانەکردنی بەکارهێنا گروپی وەلە یە ك کاتیشدا جێبەجێکرا .

٣_٦ پێداویستیەکانی توێژینەوە

_بۆ جێبە جێکردنی ئە زموونی توێژینە وە کە بە شێوە یە کی سە رکە وتوو ، پێویستە چە ند پێداویستییە ك ئامادە بکرێت کە بریتین لە مانە ی خوارە وە :

٣_٦_١دیاریکردنی بابە تی خوێندن:

بەمەبەستی بەجێگەیاندنی توێژینە وەکە ، وبە ڕاوێژ کردن بەکەسانی پسپۆر ومامۆستایانی بابە ت کە چە ند ساڵێك وانە یان وتووەتە وە ، توێژەرهەستا بە دیاریکردنی بابەتەکانی خوێندن ، بابەتەکانی ئەم توێژینەوە یە لەسێ بە ند (یە کە م ، دووە م ، سێیە م) پێکهاتووە لە ، پەرتووکی بابەتە کۆ مەڵایەتییە کان/ بەشی جوگرافیا ،بڕیارلێدراوی خوێندن بۆ پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی لە هەرێمی کوردستان _عێراق بۆساڵی خوێندنی (2024_2025) بۆ هەردو گروپی (ئە موونی وکۆنترۆڵکراو) بەشێوەهە کی یەکسان بەپێی ماوە وکاتی گونجاوی توێژینەوەکە ، ناوی بەشەکان وژمارەی لا پە ڕەکان دیاری کراوە، خشتەی(٧)

بە ندە کان	نانونیشانی بە ندە کان	ژمارە ی لاپە ڕ ە کان
یە کە م	کیشوەری ئاسیا	١٤
دووە م	کیشوەری ئەوروپا	١١
سێیە م	کیشوەری ئەفریقیا	١٣
کۆی گشتی		٣٨

٣_٦_٢دابەشکردنی بە شە وانەکان

توێژە ر لە گە ڵ کارگێری قوتابخانە ڕێکەوتن بۆ ڕێکخستن ودابە شکردنی بە شەوانەکانی هە فتانە کە بۆ بابەتە کۆمەڵایە تییەکان تەرخانکراوە، خشتەی ژمارە (٨)

دابە شکردنی بە شە وانە کانی هە ردوو گرووپی ئە زموونی وکۆنترۆڵکراو

ڕۆژ	گرویە ئە زموونی		گرووپی کۆنترۆڵکراو	
	وانە	کات	وانە	کات
یە کشە ممە	یە کە م	٨:٠٠	دووە م	٨:٤٠
دووشە ممە	دووە م	٨:٤٥	یە کە م	٨:٠٠
پێنج شە ممە	یە کە م	١٢:٣٠	دووە م	١:١٥

٣ _ ٦ _ ٣ ماوەی ئەزموونی :

ئەو ماموەیەکەتوێژینەوە کەی تێدا ئەنجامدەدرێت ، ماوەی ئەزموونی توێژینە وکەبەشێوەیەکی یەکسان بوو بۆ هەردوو گرووپی توێژینەوە کە(ئەزموونیوکۆنترۆڵکراو)لە ڕۆژی سێشەممە ڕێکەوتی ٢٥ / ٣/ ٢٠٢٥ دە ستی پێکرد وە لەڕۆژیدووشەممەڕێکەوتی ١٢ / ٥/ ٢٠٢٥ کۆتایی هات

٣_٦_٤ _ دیاریکردن وداڕشتنی ئامانجە ڕە فتارییە کان

دوای شیکردنە وە ی ناوە ڕۆکی بابە تە فێرکارییە کە وە لە بە ر گرنگی ئامانجە ڕە فتارییە کان لە پرۆسە ی فێربووندا توێژە ر (١٠٠) ئامانجی داڕشت ،بە پێی پۆلێنردنی بلوم (Bloom) لە ئاستە کانی (بیرهاتنە وە ، تێگە یشتن ، جێبە جێکردن ، شیکردنە وە) ، دواتر خرایە بە ردە ست ژمارە یە ك شارە زا وپسپۆری بواری ڕێگاکانی وانە وتنە وە وپێوانە وهە ڵسە نگاندن ومامۆستایانی بواری جوگرافیا ،بە مە ستی دڵنیابوون لە ڕادە ی شیاوی ئامانجە کان ، پشت بە ست بە هاوکێشە ی (جی کۆپە ر_ J.cooper) شیکارکرا بە ڕێژە ی ٨٠% بۆسە رە وە وە ك

پێوه رێك بۆ په سه ندكردنی هه ر ئامانجێكی ره فتاری دیاریكرد ،وه پشت به ست به سه رنج وتێبینی شاره زایان ، هه ندێك له ئامانجه‌كان هه مواركران له شێوازی دارشتنیان ، پاشان دارشتنی ئامانجه كان بۆ هه ر ئاستێك به م شێوه يه مايه وه ،(٤٧) ئامانج له ئاستی بيرهاتنه وه ،(٣٣) له ئاستی تێگه يشتن ،(١٠) ئامانج له ئاستی (جێبه جێكردن)، (١٠) ئامانج له ئاستی شيكردنه وه.

٣_٦_٤ئاماده كردنى پلانى وانه وتنه‌وه :

يه‌كێك له پێداويستييه‌كانى توێژينه‌وه ئاماده‌كردنى پلانى وانه‌وتنه‌وه‌يه ،بۆ ئه‌م مه‌به‌سته توێژه ر (١٩) پلانى بۆ هه‌ريه‌ك له‌گروپى ئه‌زموونى به‌پێى ستراتيجى (S.N.I.P.S) وگروپى كۆنترۆلكراو به‌رێگاى ئاسايى ئاماده‌كرد ،پاشان خرايه‌به‌رده‌ست ژماره‌يه‌ك شاره‌زا وپسپۆرى بوارى رێگاكانى وانه‌وتنه وه وپێوانه وهه ڵسه‌نگاندن ، به‌مه‌به‌ستى دڵنيابوون له‌راده‌ى شياوى پلانه‌كان.

٣_٧ئامرازى توێژينه‌وه:

٣_٧_١ تاقيكردنه‌وه‌ى ده‌ستكه‌وت

يه‌كێك له‌پێداويستييه‌كانى توێژينه‌وه ئاماده‌كردنى تاقيكردنه‌وه‌ى ده‌ستكه‌وتيخوێندنه، ئه‌ويش به مه‌به‌ستى پێوانه كردنى ده‌ستكه‌وتى خوێندنى نموونه‌ى توێژينه‌وه‌يه له‌بابه‌ته‌كۆمه‌ڵايه‌تييه‌كان / جوگرافيا،وه توێژه‌ر له‌ئاماده‌كردنيدا ئه‌م هه نگاوانه‌ى خواره‌وه ى په‌يره وكرد:

دياريكردنى ئامانجى تاقيكردنه‌وه

ئامانجى سه‌ره‌كى له‌ئاماده‌كردنى تاقيكردنه‌وه ى ده‌ستكه وت ، بۆ زانينى كاريگه‌رى ستراتيجى (S.N.I.P.S) له سه‌ر ده‌ستكه‌وتى خوێندنى قوتابيانى نمونه‌ى توێژينه‌وه.

ئاماده‌كردنى خشته‌ى تايبه‌تمه‌ندى:

ئاماده كردنى خشته ى تايبه تمه‌ندى بۆ تاقيكردنه وه‌ى ده ستكه‌وت رێكارێكى گرنگه له ئاماده‌كردنى پرسياره‌كانى تاقيكردنه‌وه ، چونكه گرنگى ناوه‌رۆك وگرنگى ئامانجه ره فتاريه كان ره‌چاو ده‌كات ، كه ئه‌مه‌ش واده‌كات ده‌سته‌واژه‌كانى تاقيكردنه‌وه به پێى گرنگى ئه م دوو لايه‌نه دابه ش ده‌كرێت (أحمد ،٢٠٢٣،٦٨_٦٩)، توێژه ر (٣٠) برگه ى ئاماده كرد به پێى كێش وگرنگى رێژه ى هه ريه ك له ناوه رۆكى بابه ته دياريكراوه كان وئامانجه ره فتارييه په يوه نديداره كان له چوار ئاستى پۆلێنكردنى (بلوم_ Bloom) ئه وانيش(بيرهاتنه وه،تێگه يشتن ، جێبه جێكردن، شيكردنه وه)، نه خشه‌ى تاقيكردنه وه‌ى ببه پێى ئه م رێكارانه ى خواره وه دانا :

_ كێشى ناوه‌رۆك = (ژماره‌ى لاپه‌ره له هه‌ر به‌نديكى خوێندن ÷ كۆى گشتى ژماره‌ى لاپه‌ره‌كانى بابه‌ته‌كان) ×100

رێژه‌ى گرنگى ئامانجى ره‌فتارى له هه‌ر ئاستێكيدا_ = (ژماره‌ى ئامانجى ره‌فتارى له هه‌ر ئاستێكدا ÷ ژماره‌ى گشتى ئامانجه ره‌فتارييه‌كان) ×100

٣_ژمارەی برگەکان بۆهەرخانەیەك =ڕێژەی کێشی ناوەڕۆك × ڕێژەی گرنگی ئامانجەرە فتارییەکان ×ژمارەی گشتی برگەکانی تاقیکردنەوە(عودة ،٢٠٠٢، ١٤٨_١٥٢)

خشتەی ژمارە (٩)

به شه کانی کتێب	ژ. لاپه ره	ڕێژه ی سه دی ناوەڕۆك	بیرهاتنه وه %٤٧	تێگه یشتن %٣٣	جێبه جێکردن %١٠	شیکردنه وه %١٠	ژ . پرسیار
یه که م	١٤	%٣٦،٨٤	٥	٤	١	١	١١
دووه م	١١	%٢٨،٩٤	٤	٣	١	١	٩
سێیه م	١٣	%٣٤،٢١	٥	٣	١	١	١٠
کۆ	٣٨	%١٠٠	١٤	١٠	٣	٣	٣٠

ئاماده کردنی برگه کانی تاقیکردنه وه :

توێژەر بەمەبەستی پێوانەکردنی ئاست وتوانای قوتابیان لەناوە ڕۆکی بابەتی خوێندن ، هەستا بەئامادەکردنی ژمارەی برگەکانی تاقیکردنەوەی دەستکە وتی خوێندن ،تاقیکردنە وە کە (٣٠) برگەی لە خۆ دەگرت کە بریتی بوو لە پرسیاری بابە تی لەجۆری هەڵبژاردن لەچە ندنانەیە ك بە چوار جێگرە وە (بدائل) بۆ هەربرگەیەك ، پشت بەست بەئاستەدیاریکراوە کانی ئامانجەرەفتارییەکان بەپێی پۆلێنی مەعریفی بلۆم بۆ هەرچوار ئاستی (بیرهاتنەوە ،تێگەیشتن ،جێبە جێکردن ، شیکردنەوە)،

پاشان خرایە بەردە ست ژمارەیەك پسپۆڕ وشارەزای بواری ڕێگاکانی وانەوتنە وە وپێوانە وهەڵسە نگاندن وجوگرافیا،وەبۆ شیاوی تاقیکردنە وەکە توێژەر خە سڵەتەسایکۆمە ترییەکانی تاقیکردنە وەی بە م ڕێکارانەی خوارەوە دەرهێنا .

دارشتنی رێنماییه كان بۆ وه لآمدانه وه ی برگه كانی تاقیكردنه وه ی ده ستكه وت :

پێویستە هەرتاقیکردنەوە یە ك ڕێنمایی تایبەت بەوە ڵامدانەوە ی تاقیکردنەوە وئە وکاتە ی پێویستێتی دیاربیکرێت ، لەم ڕوانگە یەوە توێژە رکۆمەڵێك ڕێنمایی تایبە تی دارشت وەکو ڕوونکردنەوەی چۆنیەتی وەڵامدانە وە،کاتی تەرخانکراو بۆ وە ڵامدانەوە ،دابەشکردنی نمرەکان ،ڕوونکردنەوەی پێوەرەکە

ڕاستێتی تاقیکردنە وە

_ڕاستێتی ڕواڵە ت :

بە مەبەستی دەرهێنانی ڕاستێتی تاقیکردنەوە، توێژەر تاقیکردنەوەکەی خستە بەردەست کۆمەڵێک پسپۆڕ و شارەزای بواری جوگرافیا و ڕێگاکانی وانەوتنەوە و پێوانە و هەڵسەنگاندن، بۆ وەرگرتنی ڕاو وبۆچوونیان و ڕێنماییەکان سەبارەت بە شیاوی برگەکان، دەرکەوت، کە ڕێژەی ڕێککەوتن گەیشتە (87%)، ئەمەش بەپێی هاوکێشەی (جی کۆپەر _J.cooper) بەم شێوە تاقیکردنەوەکە لەڕووی ڕواڵەتەوە بۆ بەکارهێنان گونجاوە.

_ڕاستی ناوە ڕۆك :

مانای ئەم جۆرە ڕاست و دروستییە ئەوەیە، کە ناوەڕۆك و برگەکانی تێستەکە پێوانی ئەو خاسیەت و توانایە بکەن، کە بۆی ئامادەکراوە، ئەم جۆرە ڕاست و دروستییە یەکێکە لە گرنگترین ڕاست و دروستییەکان بە تایبەتیش بۆ پێوان کردنی بوار یان توانایەکی دیاریکراو (قەرەچەتانی,122:2018)، بە مەبەستی دڵنیابوون لە ڕاستێتی ناوەڕۆك، خشتەی تایبەتمەندی و برگەکانی تاقیکردنەوەکە بەپێی ئامانجە تایبەتییەکان،خرانەبەردەستی پسپۆڕ و شارەزا لە رێگاکانی وانەوتنەوە و پێوانە و هەڵسەنگاندن و مامۆستایانی بابەتی جوگرافیا.

٣_٧_١_١ هاوکۆلکە ی قورسی برِگە کان

توێژەر یاسا ی هاوکۆڵکەی قورسی بەکارهێنا ، لەئەنجامی شیکارییەکاندا، دەرکەوت کە ئاستی قورسی برگەکانی ئەم تاقیکردنەوەیە دەکەوێتە نێوان (٠,٤١) و(٠,٦٣) ، ئەم مەودایە بە گشتی بە مەودایەکی پەسەندکراو دادەنرێت بۆ تاقیکردنەوەکانی دەستکەوت. بەپێی زۆربەی سەرچاوەکانی پێوانە و هەڵسەنگاندن، ئاستی قورسی یان ئاسانی) وەکو(Bloom,1981,66) دە لێت برگەیەک بە پەسەند دادەنرێت ئەگەر بەهای هاوکۆلکەکەی بکەوێتە نێوان (0.20) و (0.80) (یان 20% بۆ 80%).

٣_٧_١_٢ هێزی جیاکاری برگەکان

مە بە ست لە هێزی جیاکاری برگە ئە وە یە توانای هە ر برگە یە ك لەسە ر جیاکردنەوەی نێوان قوتابیانی کۆ مە ڵەی بەرز وقو تابیانی کۆ مە ڵە ی نزم لە وە ڵامدانە وەی هە ر برگە یە ك (الدليمي وعدنان ، ٢٠٠٥، ١٢٨).

توێژەر بە پێی هاوکێشەی تایبە ت هێزی جیاکاری بر گەکانی تاقیکردنەوەی دە رهێنا لە ئە نجامدا دە رکە وت هێزی جیاکە رەوە ی بر گەکان دە کە وێتە نێوان (٠,٢٢)و(٠,٧٠)

٣_٧_١_٣ کارایی جێگرەوە هە لە کان

بەمەبەستی زانینی کارایی جێگرەوە هەڵەکان توێژەر ژمارەی قوتابیانی کۆمەڵەی بەرز کەوەڵامی هوڵەیان هەڵبژاردووە ژمارد لەگەڵ ئەوقوتابیانەی لەکۆمەڵەی نزم وەڵامی هەڵەیان هەڵبژاردووە ،دەرئەنجام دەرکەوت ژمارەی ئەو قوتابیانەی وەڵامی هەڵەیان هەڵبژاردووە لەکۆمەڵەی نزمن بەبەراورد بەکۆمەڵەی بەرز،هەمووئەنجامەکان (سالب)دەرچوون ئەمەش مانای ئەوەیە هەمووجێگرەوەکان (بەدیلەکان)کاران.

جێگیری تاقیکردنە وە

واتە مە بە ست لێی ئە وە یە ، کە ئە گە ر لە هە مان بارودۆخدا تاقیکردنە وە بۆ هە مان ئە و کە سانە ئە نجام بدرێت، کە ئە نجامیان داوە، هە مان ئە نجام بە دەستبهێنینە وە، ئە مە ش بة ژماردنی هاوکۆلکە ی پە یوە ندی نێوان ئە و ئە نجامە ی فێرخوازان لە جاری یە کە م و ئە و ئە نجامە ی لە جاری دووە مدا بە دە ستهێنراوە دە پێورێت ، ئە گە ر لە هە ردوو تاقیکردنە وە دا ئە نجامە کان جێگیرو وەك یە ك یان نزیك یە كبوون ئە وە دە گوترێت جێگیری تا قیکردنە وە . (سعيد، ٢٠١٥،٨٦) .

توێژە ر تاقیکردنە وە ی لە سە ر (٥٤) قوتابێ لە قوتابخانە ی (حە مە بە گی جاف) ی بنە ڕە تی ئە نجامدا توێژە ر پە نای برد بۆ شێوازی تاقیکردنە وە ودووبارە تاقیکردنە وە (T.test) جیاوازی کات لە نێوان تاقیکردنەوە ی یە کە م ودووە م نزیکە ی دوو هە فتە بوو کە کاتێکی گونجاوە بە هە ژمارکردنی هاوکۆلکە ی پە یوە ندی پێرسۆن لە نێوان تاقیکردنە وە ی یە کە م ودووە م بۆ دە رهێنانی هاوکۆلکە ی جێگیری تاقیکردنە وە.

ئامادە کردنی پێوە ری بۆچوون بە رە و بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/جوگرافیا:

_ڕاستێتی پێوەر

بۆ بەدەستهێنانی دڵنیایی لەسەر ڕاستێتی ئەو پێوەرەی کەلەم توێژینەوەیەدا بەکارهێنرا، توێژەر هەستا بەخستنە بەردەستی پێوەرەکە بۆ کۆمەڵێک کەسی شارەزا و پسپۆڕی ڕێگاکانی وانە وتنەوە وپێوانە وهەڵسەنگاندن وجوگرافیا ، بەمەبەستی دڵنیابوون لەشیاوی هەر بڕگەیەك لەبڕگەکان وڕادەی گونجانیان لەڕووی داڕشتنی زمانە وانی وزانستییەوە ، دوای وەرگرتنی ڕابۆچوونی پسپۆڕان، ڕێژەی ڕێککەوتنی نێوان شارەزایان ڕێژەی (80%) و بەرەوسەرەوە بوو توێژەر بە بەکارهێنانی هەردوو شێوازی ڕێژەی سە دی و هەروەها هاوکێشەی ڕێککەوتنی جی کوپەر (J. Cooper)، ڕادەی ڕێککەوتنی نێوان هەڵسەنگێنەرانی پەسەندکراون، بەمشێوەیە پێوەرە کەبە شێوەی کۆتایی (25) بڕگەی لە خۆگرت

جێگیری پێوەر

بە واتای ئەوە دێت کە پێوە رە کە هە میشە بتوانێت هە مان ئە نجام بە دی بهێنێتە وە ئە گە ر دوو جار بە سە ر هە مان گروپدا جێبە جێ کرا (محمد ، ٢٠٢١، ٦٣)

توێژەر ئەم ئەزموونەی لە سنووری کۆمەڵگەی توێژینەوەدا جێبەجێ کرد، بەڵام لەسەر نموونەیەک کە لە دەرەوەی نموونەی سەرەکی توێژینەوەکە بووە، پێوەرەکە بەسەر (٥٤) قوتابیدا لە قوتابخانەی (حەمەبەگی جاف) جێبەجێ کرد،کەئەم قوتابخانەیە وەک ژینگەیەکی گونجاو بۆ تاقیکردنەوەی بەرایی هەڵبژێردرابوو، جێبەجێکردنی پێوەرەکە لەڕۆژی یەکشەممە ،ڕێکەوتی٢٠٢٤/١١/١٠ بوو،جیاوازی کات لەنێوان هەردوو تاقیکردنەوە نزیکەی دووهەفتەبوو،کە بە کاتێکی گونجاودادەنرێت پاش هەڵە چنی وەڵامەکان ، بە بە کارهێنانی هاوکۆلکەی پەیوەندی پێرسۆن (Pearson Correlation Coefficient) لە نێوان تێکڕای نمرەکانی هەردوو تاقیکردنەوەدا، ئەنجامەکان دەریانخست، کە بەهای جێگیری پێوەرەکە گەیشتە (0.82)، ئەم بەهایە بەهایەکی شیاوە و دەتوانرێت.

بەشی چوارەم :خستنەڕووی ئەنجامەکان وگفتوگۆکردنیان

گریمانەی یەکەم: جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی(0.05)، لە نێوان ناوەندەژمێری نمرەی قوتابیانی گروپی ئەزموونی، کە بەستراتیجی (S.N.I.P.S) وانەیان پێدەوترێتەوە و ناوەندەژمێری نمرەی قوتابیانی گروپی کۆنترۆڵکراو، کە بە ڕێگەی ئاسایی وانەیان پێدەوترێتەوە لە تاقیکردنەوەی دەستکەوتی خوێندن.

بۆ سەلماندنی ڕاستی ئەم گریمانەیە، توێژەر ناوەندەژمێری ولادانی پێوەری بۆ بەراوردکردنی نمرەکانی تاقیکردنەوەی دەستکەوتی قوتابیانی هەردوو گروپی توێژینەوە لە بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا دەرهێنا، بە بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی (t.Test) بۆ هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو، لە ئەنجامدا دەرکەوت، کە جیاوازی بەڵگەداری ئاماری لە نێوان ناوەندە نمرەی قوتابیانی گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراودا هەیە، چونکە بەهای (t) ئەژمارکراو، کە (5.273) گەورەترە لە بەهای (t) خشتەیی(2.021)، بە نمرەی ئازاد (36) لە ئاستی بەڵگەداری (0.05). **خشتەی(١٠)ئەنجامی تاقیکردنەوەی(t.Test) بۆ نمرەی قوتابیانی هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو لە تاقیکردنەوەی دەستکەوتی خوێندن**

گروپ	ژمارەی قوتابیان	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی(t)		نمرەی ئازاد	ئاستی بەڵگەداری (0.05)
				ئەژمارکراو	خشتەیی		
ئەزموونی	19	23.68	3.400	5.273	2.021	36	بەڵگەدارە
کۆنترۆڵکراو	19	18.42	2.714				

بەم ئەنجامەش گریمانەی(سفری)، کە توێژەر دایناببوو ڕەتدەکرێتەوە و گریمانەی جێگرەوە پەسەند دەکرێت.

گریمانەی دووەم: جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی(0.05)، لە نێوان هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو لە پێوەری پاشی بۆچوونی قوتابیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا.

بۆ سەلماندنی ڕاستی ئەم گریمانەیە، توێژەر ناوەندەژمێری و لادانی پێوەری بۆ بەراوردکردنی نمرەکانی تاقیکردنەوەی پێوەری پاشی بۆچوونی قوتابیان دەرهێنا، بە بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی (t.Test) بۆ هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆڵکراو، لەئەنجامدا دەرکەوت نرخی (t) ئەژمارکراو، کە (8.390) گەورەترە لە نرخی(t) خشتەیی، کە (2.021)، بە نمرەی ئازاد (36) لە ئاستی بەڵگەداری(0.05)، **خشتەی(١١).**

ئەنجامی تاقیکردنەوەی(t.Test) ئەژمارکراو و خشتەیی بۆ پێوەری بۆچۆون لە نمرەکانی پێوەری پاشی

طروث	ذمارة	ناوقندة ذميَري	لاداني ثيوَةري	نمرةي ئازاد	T-tes		بةلَطةداري ئاماري
					هةذماركراو	خشتةيي	
ئةزموني	19	3.93	0.428	36	8.390	2.021	بةلَطةدارة
كؤنترؤلَكراو	19	2.95	0.280				

بەم ئەنجامەش گریمانەی (سفری) کەتوێژەر دایناببوو ڕەت دەکرێتەوە و گریمانەی جێگرەوە (بەدیل) پەسەند دەکرێت.

گریمانە ی سێیەم : جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی(0.05) ، لە نێوان هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ لە گروپی ئەزموونی لە تاقیکردنەوەی پاشی دەستکەوتی خوێندن، بۆ سەلماندنی ڕاستی ئەم گریمانەیە توێژەر ناوەندەژمێری و لادانی پێوەری بۆ بەراوردکردنی نمرەکانی هەردوو ڕەگەزی نێر ومێ لە گروپی ئەزموونی بە بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی (t.Test) دەرهێنا، لەئەنجامدا دەرکەوت بەهای(t) ئەژمارکراو گەورەترە لە نرخی (t) خشتەیی لە ئاستی بەڵگەداری(0.05)، **بە**

خشتەی(١٢) ئەنجامی تاقیکردنەوەی(t.Test) ئەژمارکراو و خشتەیی بۆ قوتابیانی گروپی ئەزموونی بۆ هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ لە تاقیکردنەوەی دەستکەوتی خوێندن

رِةطةز	ذمارة	ناوقندة ذميَري	لاداني ثيوَةري	نمرةي ئازاد	T-test		بةلَطةداري ئاماري
					هةذماركراو	خشتةيي	

کوڕ	8	20.63	1.996	17	5.283	2.11	بەڵەطەدارە
کض	11	25.91	2.256				

بەپێی ئەم ئەنجامە دەردەکەوێت، کە جیاوازی بەڵگەداری ئاماری هەیە لە نێوان ناوەندە ژمێری نمرەی قوتابیانی ڕەگەزی(نێر) بە بەراورد بە ڕەگەزی (مێ) لە گروپی ئەزموونی و لە بەرژەوەندی ڕەگەزی (مێ)، واتە ستراتیجی (S.N.I.P.S) کاریگەری زیاتری هەبووە لەسەر ئاستی دەستکەوتی خوێندن لای ڕەگەزی (مێ) بە بەراورد بە ڕەگەزی (نێر)، ئەمەش بە مانای ئەوە دێت، کە ڕەگەزی (مێ) زیاتر بە شتی نوێ دەوروژێنرێن و پەیوەست دەبن پێوەی و زیاتر سەرەنجیان بەلای ستراتیجیە نوێیەکە واتە ستراتیجی (S.N.I.P.S) ڕادەکێشرێت و زیاتر کارلێکی لەگەڵدا دەکەن، هەروەها ڕەگەزی مێ زیاتر لەماڵەوە دەبن و دەرفەتی خوێندنیان زیاترە وەک لەڕەگەزی نێر بۆیە بەرژەوەندییەکە بەلای ڕەگەزی(مێ) دا شکایەوە، واتە توانرا جیاوازی ئاماری گرنگ بدۆزرێتەوە لە بەرژەوەندی ڕەگەزی (مێ)، ئەمەش هاوڕایە لەگەڵ توێژینەوەی (حوراني،2011)، کە لە وڵاتی فەلەستین ئەنجامدرا ، کە توانیویەتی جیاوازی ئاماری بە مانا بدۆزێتەوە لە بەرژەوەندی ڕەگەزی (مێ)، هەر بۆیە گریمانەی (سفری)، کە توێژەر دایابوو ڕەتدەکرێتەوە و گریمانەی جێگرەوە پەسەند دەکرێت، واتە توانرا جیاوازی ئاماری گرنگ بدۆزرێتەوە لە بەرژەوەندی ڕەگەزی (مێ).

گریمانەی چوارەم: جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە ئاستی (0.05) ، لەنێوان هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ لە گروپی ئەزموونی لە پێوەری پاشی بۆچوونیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا.

بۆ سەلماندنی ڕاستی ئەم گریمانەیە توێژەر ناوەندەژمێری و لادانی پێوەری بۆ بەراوردکردنی نمرەکانی تاقیکردنەوەی پاشی بۆچوونی قوتابیان دەرهێنا، بە بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی (t.Test) لە ئەنجامدا دەرکەوت نرخی(t) ئەژمارکراو بچووکترە لە نرخی (t) خشتەیی لە ئاستی بەڵگەداری(0.05).

خشتەی(١٣)ئەنجامی بەهای (t. Test)ئەژمارکراو و خشتەیی بۆ هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ لە گروپی ئەزموونی لە تاقیکردنەوەی پاشی پێوەری بۆچۆوندا

ڕەطەز	ذمارة	ناوةندة ذميَري	لادانی ثيَوةري	نمرةي ئازاد	T-test هةذماركراو	T-test خشتةيي	بةلَطةداري ئاماري
نێر	8	3.95	0.306	17	0.167	2.11	بةلَطةدار نية
مێ	11	3.93	0.191				

بەپێی ئەم ئەنجامە دەردەکەوێت، کە جیاوازی بەڵگەداری ئاماری نییە لە تێکڕای نمرەکانی تاقیکردنەوەی پاشینەی پێوەری بۆچوونی قوتابیانی گروپی ئەزموونی لە نێوان هەردوو ڕەگەزی (نێر) و(مێ)، بەپێی ئەم ئەنجامە دەردەکەوێت گریمانەیەی(سفری) توێژەر پەسەند دەکرێت، ئەمەش بە مانای ئەوە دێت، کە هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ وەکو یەک سوودیان لە ستراتیجییەکە بینیوە لە تاقیکردنەوەی پێوەری بۆچوونیان بەرەو بابەتە کۆمەڵایەتییەکان.

٤_ شیکردنەوە ی ئەنجامەکان :

٤_٢_١شیکردنەوە ی ئەنجامی دەستکەوتی خوێندن : بە بۆچوونی توێژەر سەرکەوتنی قوتابیانی گروپی ئەزموونی و بەدەستهێنانی دەستکەوتی باشتر بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە:

١_ ستراتیجی (S.N.I.P.S) وا له قوتابی دەکات ببێته تەوەری سەرەکی بابەتەکە، چونکه زۆرترین بەشداری لەسەر بابەتەکان دەکەن و خۆیان بەشێکی سەرەکین له پرۆسەی وانەوتنەوە.
٢_ئەم ستراتیجییه وایکرد، که کەشێکی گفتوگۆ ئامێز له نێوان قوتابیاندا دروستبکات بۆ ئەوەی قوتابیان لەنێوان خۆیاندا گفتوگۆیەکی زانستی بابەتەکە بکەن.
ئەنجامی ئەم توێژینەوەیه هاوڕایه لەگەڵ توێژینەوەکانی(الربيعي,2016)،(الحسيناوي،2019)(الصابري،2019)،(المشهداني، 2024)، که هەموویان کاریگەری ئەرێنی ستراتیجی (S.N.I.P.S) یان سەلماندووه له بەرژەوەندی گرووپی ئەزموونی لەسەر دەستکەوتی خوێندن و گۆڕاوەکانی تر.

٤_٢_ شیکردنەوەی ئەنجامەکانی بۆچوونیان بەرەو بابەتەکۆمەڵایه تییەکان/ جوگرافیا

١_ ستراتیجی (S.N.I.P.S) تێروانینی ئەرێنی لەسەر گۆڕێنی بۆچوونی قوتابیانی گروپی ئەزموونی به بەراورد به گروپی کۆنترۆڵکراو دروستکرد، ئەویش بەپێی ئەنجامه ئامارییەکانی توێژینەوەکە، لەسەر بنەمای ئەوەی، که هەنگاوەکانی ئەم ستراتیجیه به جۆرێك داڕێژراون، که گۆڕانکاری له پرۆسەی فێرکردن له شێوازه کلاسیکییەکان بۆ شێوازه نوێیەکانی فێربوون دەکەن.
٢_وانەوتنەوە به پێی هەنگاوەکانی ئەم ستراتیجییەته ڕۆڵی ئەرێنی له فێرکردن و فێربوونی قوتابیان دەبینێت، بەو پێیەی قوتابی تێبینی و پرسیارکردن و نووسینی تێبینییەکان و پوختەکردن و لێکدانەوەی خۆی دەکات و بیرۆکەی وەڵامەکانی له مێشکی خۆی دادەڕێژێت، دواتر بۆ هاوپۆلەکانی خۆی باسدەکات، که ئەمەش یارمەتیدەره بۆ پەرەپێدانی گیانی هەرەوەزی و کۆمەڵایەتی.
٣_ ستراتیجی(S.N.I.P.S)وا له قوتابیان دەکات خۆیان چالاکییەکان ئەنجامبدەن و دەرفەتی بیر و ڕاگۆڕینەوەیان بۆ دەرەخسێت ئەمەش دەبێته هۆی زیادکردنی حەز و بۆچوونیان بەرەو بابەتەکه به بەراورد به ڕێگای ئاسایی.

٥_١ده رئەنجامەکان (الأستنتاجات): له ژێر ڕۆشنایی ئەنجامەکانی توێژینەوە، توێژەر ئەم دەرئەنجامانەی خوارەوە دەخاتەڕوو:
1 . بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S) وەك یەکێك له ستراتیجییه فێرکارییه نوێیەکان له وانەوتنەوەی بابەتەکۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا بۆ قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی کاریگەری بەرچاوی هەیه لەسەر بەرزکردنەوەی دەستکەوتی قوتابیان به بەراورد بەڕێگەی ئاسایی.
2 . بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S) وەك یەکێك له ستراتیجییەته فێرکارییه نوێیەکان له وانەوتنەوەی بابەتەکۆمەڵایەتییەکان/ جوگرافیا بۆ قوتابیانی پۆلی هەشتەمی بنەڕەتی وا له قوتابیان دەکات زیاتر کارا بن و ببنه تەوەری سەرەکی وانەکه و بەشداری و چالاکی زیاتر ئەنجامبدەن، لەهەمان کاتدا بۆچوونیان بەرەو بابەتەکه زیادبکات.
3.بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S)کاریگەری هەبووه لەسەر هەردوو ڕەگەزی(نێر و مێ) له تاقیکردنەوەی دەستکەوتی خوێندن.

٥_٢ ڕاسپاردە کان:

(ISSN): 2227-2895 (Print) (E-ISSN):2313-0059 (Online)

1 . پێویستە مامۆستایان لەهەرێمی کوردستان ئاشنا بکرێن بە ستراتیجییەکانی پاشخانی مەعریفە لەنێویاندا ستراتیجی S.N.I.P.S ، ئەویش لەلایەن دامەزراوە پەروەردەییەکانەوە لە رێگەی خولی شیاندن و وۆرکشۆپەکانەوە دەبێت.
2 .پێویستە سەرپەرشتیاران ئاڕاستەی مامۆستایانی بابەتە کۆمەڵایەتییەکان بۆ بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S) لە بواری وانەوتنەوەدا بکەن لە هەرێمی کوردستان، لەبەر ئەو کاریگەرییە ئەرێنییەی هەیەتی لەسەر بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی و تێگەیشتن بەشێوەیەکی خێرا و باشتر.
3 . پێویستە ڕاهێنان بە مامۆستایانی بابەتە کۆمەڵایەتییەکان لەسەر ستراتیجی (S.N.I.P.S) بکرێت لە هەرێمی کوردستان، چونکە دەتوانرێت بۆ هەر قۆناغ و بابەتێکی دیکە لە ناوەندە پەروەردەییەکان و زانکۆ بەکاربهێنرێت.

٥_٣ پێشنیارەکان :

لەژێر ڕۆشنایی دەخاتەڕوو بۆ ئەوەی لە داهاتوودا توێژینەوەیان لەسەر ئەنجامبدرێت:
1 .ئەنجامدانی توێژینەوەیەك لەسەر کاریگەری ستراتیجی(S.N.I.P.S) بۆ قوتابیانی پۆلی دەیەمی وێژەیی لە بابەتی زانستە کۆمەڵایەتییەکان.
2 .ئەنجامدانی توێژینەوەیەك لەسەر ستراتیجی (S.N.I.P.S) لە بابەتی جوگرافیا لەسەر دەستکەوت و گەشەپێدانی بیرکردنەوەی داهێنەرانە.
3 .ئەنجامدانی توێژینەوەیەك لەسەر کاریگەری بەکارهێنانی ستراتیجی (S.N.I.P.S) لەسەر دەستکەوت و گەشەپێدانی بیرکردنەوەی تێرامانی لای قوتابیانی پۆلی دەیەمی وێژەیی.

ليستى سه رچاوه كان

يه كه م :به زمانى كوردى:

_أحمد ، شێرزاد علي (٢٠٢٣) : كاريگه ری ستراتيژى چالاككه ره وه دركيبه كان ورێكخراوه پێشكه وتووه كان له سه ر ده ستكه وت وگه شه پێدانى بيركردنه وه ى دوورمه ودا له بابه تى مێژوو لاى خوێندكارانى به شى زانسته كۆمه لآيه تيبه كان ،(تێزى دكتۆراى بلآونه كراوه)، كۆلێژى په روه رده ى بنه ره ت ،زانكۆى سه لآحه دين ،هه ولێر.

_ البرزنجي ، نرمين علي محمد (٢٠٢٢) : كاريگه رى ئاوێته كردنى هه ندێك له ستراتيژيبه كانى فێربوونى كارا له وانه وتنه وه ى بابه تى مێژوو له سه ر ده ستكه وتى خوێندكارانى پۆلى شه مى بنه ره تى ، نامه ى ماسته ر (بلآونه كراوه) ، كۆلێژى په روه رده ى بنه ره ت ، زانكۆى سلێمانى.

_بۆكانى ،د.سابير (٢٠٢٠) : ميتۆدى توێژينه وه ى زانستى ،چ٢،بلآوكردنه وه ى چوارچرا ،سلێمانى. _خالد ، رزگارحمه لاو (٢٠٢٣) : كارايي پرۆگرامێكى فێركارى _فێربوون به به كارهێنانى مۆدێلى (Mat) بۆ به ده ستهێنانى لێوه شاوه يى وانه وتنه وه وگه شه پێدانى بيركردنه وه‌ى تێرامان لاى خوێندكارانى به شى زانسته كۆ مه لآيه تيبه كان له بابه تى رێگاكانى وانه وتنه وه ، تێزى دكتۆرا ، (بلآونه كراوه) ، كۆلێجى په روه رده ى بنه ره ت ، زانكۆى سلێمانى.

_سه عيد ، به ختيار حه بيب (٢٠١٦) : كاريگه رى ستراتيجى لێكچوو له به ده ستهێنانى چه مكه جوگرافييه كان لاى قوتابيانى قۆناغى حه وته مى بنه ره تى ، نامه ى ماسته ر (بلآونه كراوه)، زانكۆى گه رميان ، كۆلێجى په روه رده.

_عارف،كارزان محمد (٢٠٢٣) : كارايي پرۆگرامێكى فێركاريى پشت بەست به ستراتيژيیه‌كانى فێركردنى جياكاريى لەسەر دەستكەوت وگەشەپێدانى كارامەيى بيركردنەوەى جوگرافى لاى خوێندكارانى پۆلى دەيەمى وێژەيى ، تێزى دكتۆرا (بلآونه كراوه) ، زانكۆى سلێمانى.

_علي ، ساندي غازي (٢٠٢١) : هه ڵسه نگاندنى كارامه يیه پێويستيه كانى خوێندنى ئه ليكترۆنى لاى مامۆستايانى به شه مرۆڤايه تيبه كان له زانكۆى گه رميان ، نامه ى ماسته ر (بلآونه كراوه) ، زانكۆى گه رميان ، كۆلێژى په روه رده .

عزيز،كريم أحمد (٢٠١٤): بنەما گشتيەكانى رێگاكانى وانه وتنەوە،چاپى يه كەم، هەولێر،چاپخانەى نارين.

_قاضي ، ئه ژى (٢٠١٦) : كاريگه رى سيسته مه هێلكارييه مه عريفيبه كان به ستراتيژى (T.P.S) له سه ر دەستكه وت وپاڵنه رى به ده ستهێنان لاى خوێندكارانى پۆلى حه وته مى بنه ره تى له بابه تى مێژوودا ، نامه ى ماسته ر (بلآونه كراوه) ، سكولى په روه رده ى بنه ره تى ، زانكۆى سلێمانى .

_قه رەچەتانى ،كريم شەريف (٢٠١٨):پێوان وهەڵسەنگاندن " لەبوارى پەروەردە ودەروونزانى " چاپخانەى زبانى صلح ، سلێمانى .

قاضي ، ئه ژى حه مه (٢٠٢٣) : كاريگەرى ستراتيژى شه ش ره هه ندى وSWOM له سه ر ده ستكه وتى خوێندن وگه شه پێدانى كارامه يیه كانى بير كردنەوەى مێژوويى لاى خوێندكارانى پۆلى ده يه مى وێژەيى ،تێزى دكتۆراه (بلآونه كراوه)، سكولى په روەردەى بنه ره ت ، زانكۆى سلێمانى .

_محمد ،شريهان أحمد (٢٠٢١) : هەڵسەنگاندنی پرۆسەی وانەوتنەوە لە ڕێگەی ئینتەرنێتەوە لەڕوانگەی مامۆستایان وقوتابیانی زانکۆی گەرمیان وئاراستەیان دەربارەی خوێندنی ئەلیکترۆنی نامەی ماستەر،(بلاونەکراوە) ، کۆلێژی پە روەردە،زانکۆی گەرمیان.
_مصطفى ،كنعان أسماعيل عبد الله (٢٠٢٣) : كاراِیِ بەکارهێنانی ستراتیژی کورسی گەرم لە سە ر دە ستهات لای خوێندکارانی پۆلی هە شتە ی بنەڕە تی وئاڕاستە یان دە ربارەی بابە تی کۆمەڵایە تی ،نامە ی ماستە ر (بڵاونە کراوە)،کۆلێژی پە روە ردەی بنە ڕە ت ،زانکۆی سلێمانی
زمانی عە رە بی :
_ الأسدي ،سعيد جاسم ومحمد حميد المسعودي (٢٠١٥) : أستراتيجيات وطرائق تدريس حديثة في الجغرافيا ،ط١،دار صفاء للنشر والتوزيع.
أبو حويج ، مروان وأبو مقلي سمير (٢٠١١):المدخل إلى علم النفس التربوي ، دار اليازوري للنشر والتوزيع ، عمان ،الأردن.
_أبراهيم : مجدي عبد العزيز (٢٠٠٤): موسوعة التدريس، الجزء الخامس، دار المسيرة للنشر والتوزيع ، الأردن
_الجعافرة ،عبد السلام يوسف (٢٠١٣) : التربية والتعليم بين الماضي والحاظر ، مكتبة المجتمع العربي للنشر والتوزيع ،عمان ،الأردن.
_حبيب ، صفاء طارق وبلقيس حمود كاظم (٢٠١٨) : نظريتي القياس الحديثة والتقليدية مبادئ وتطبيقات ،ط١،الدار المنهجية للنشر والتوزيع ، عمان ، الأردن .
_حسن ، قصي عبد العباس (٢٠١٧) : العوامل المؤثرة في مستوى التحصيل الدراسي في مادة اللغة العربية من وجهة نظر الطلبة والتدريسين ، مجلة كلية التربية ، العدد السادس ، الجامعة المستنصرية......
الحيلة ،محمد محمود (٢٠٠٩) : مهارات التدريس الصفي ,ط٣، دار المسيرة ، عمان، الأردن ....
_حيدر، عبد العزيز وفاطمة هوان (٢٠١٨) : النظريات المعرفية نماذجها وأستراتيجياتها ، ط١، دار المنهجية للنشر والتوزيع ، عمان ، الأردن.
_الدراجي ، صدام حسين (٢٠١٣) : أثر أستراتيجية (S.N.I.P.S) في الفهم القرائي عند تلاميذ الصف الخامس الأبتدائي ، الجامعة المستنصرية ، كلية التربية ، بغداد ، العراق.
_الدليمي ، أحسان عليوي وعدنان محمود المهداوي (٢٠٠٥) : القياس والتقويم في العملية التعليمية ، ط٢،مكتبة أحمد الدباغ للطباعة ،بغداد _العراق .
_زاير ، سعد علي وآخرون (٢٠١١) : طرائق التدريس العامة ،ط١،دار صفاء للنشر والتوزيع ،عمان .
_سبيتان ، فتحي ذياب (٢٠١٠) : ضعف التحصيل الدراسي والطلابي المدرسي الرياضيات والعلوم (الأسباب والحلول) ، دار الجنادرية للنشر والتوزيع ،عمان ،الأردن.
_ سحتوت ، إيمان محمد ، زينب عباس جعفر (٢٠١٤): أستراتيجيات التدريس الحديثة ،ط١،مكتبة الرشد،السعودية ،الرياض.
_ الزغلول ،عماد عبد الرحيم ورافع زغلول (٢٠٠٣):علم النفس المعرفي،ط١ ، دار الشروق للنشر والتوزيع ،عمان ،الأردن.
الزويني ، أبتسام صاحب موسى (٢٠١٥):أساليب التدريس قديمها وحديثها ، دار المنهجية ،عمان.

_عبيد ، ماجدة السيد (٢٠٠١):الوسائل التعليمية في التربية والتعليم ،دار الصفاء،عمان ،الأردن .
_عبيدات ، ذوقان وأبو السميد سهيلة (٢٠٠٧):أستراتيجيات التدريس في القرن الحادي والعشرين ،ط١، دار الفكر للنشر والتوزيع ،عمان،الأردن.
_محمود،صلاح الدين عرفة (٢٠٠٥) : تعليم وتعلم مهارات التدريس في عصر المعلومات ،ط١،عالم الكتب للنشر والتوزيع ، القاهرة.
_المسعودي ، محمد حميد (٢٠١٣) : طرائق تدريس الجغرافيا ، ط١، دار الرضوان للنشر والتوزيع
_ملحم ، سامي (٢٠٠٠) : القياس والتقويم في التربية وعلم النفس ، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة ،عمان.
_القطاونة ، خليل وسامي القطاونة (٢٠٠٦) : تقدير طلبة صف اللغة الأنكليزية في جامعة الطفيلة التقنية لمدى وعيهم بأهمية أستراتيجيات القراءة وممارستهم ،المجلة الأردنية في العلوم التربوية ، مجلد٢،العدد ٤ .
_القريشي ، مهدي علون ونسرين ناصر خلف الرحيماوي (٢٠١٦) : أثر أستراتيجية (S.N.I.P.S) في أكتساب مفاهيم مادة العلوم لدى تلاميذ الخامس الأبتدائي ،لارك للفلسفة واللسانيات والعلوم الأجتماعية /العدد الثالث والعشرين . جامعة واسط.
_عطية ، محسن علي (٢٠٠٨) : الإستراتيجيات الحديثة في التدريس الفعال ، عمان ،دار صفاء، ط١. .
_عبد القادر ، سمر رجب (٢٠٢٠) : فاعلية أستراتيجية المشابهات المدعمة الكترونيا في تنمية التحصيل والأتجاة نحو الدراسات الأجتماعية لدى تلاميذ المتأخرين دراسيا بالمرحلة الأعدادية /العدد ١١٢، جامعة المنصورة ، كلية التربية.
_العزاوي ،رحيم يونس كرو (٢٠٠٨) : مقدمة في منهج البحث العلمي ، دار دجلة للنشر والتوزيع ، عمان ، الأردن.
_عودة ،أحمد سليمان (٢٠٠٢): القياس والتقويم في العملية التدريسية ،ط٣، المطبعة الوطنية.
_ملحم ،سامي (٢٠١٠) : مناهج البحث في التربية وعلم النفس ، ط٦ ، دار المسيرة ، عمان ، الأردن .
AIlen ,E,(2007): The Academic Achievement ChiId Abuse and NegIect , VoI. (14) No .(5),PP _334.USA.
AI_Azzawi ,Ahmed Fares Ahmed AIi(2023): The impact of the S.N.I.P.S strategy on the achivment of fifth gradge Iiterary students in Iiterature and text and the deveIopment of their in ferentiaIthinking ,JournaIof Language studies .VoI .7,No .2, SaIadin Education .
_AIlen ,E,(2007): The Academic Achievement ChiId Abuse and NegIect , VoI. (14) No .(5),PP _334.USA.
FIaveII , J .(1979) , "Metacognition and cognitive Monitoring : A new of cognitive
deveIopment inquirty . American PsyiIogist , FaII 2003 (34).

BIoom ,F.G.1981,Mesearing cIassroom ac&Winston .Inc , New York heiment ,Rien hart
_HaIIahan ,DP , & Kauffiman , J . m , (1994) ExxeptionaI ChiIdren : Introduction to SpesiaI Eduction Boston ,London , AIIyn and Bacon
Nurjannah (2013): The Effect Of Using S.N.I.P.S Strategy towards Student Reading comprehension Of the second Year Student at MTS KuaIa Enok Of Tanah Merah District the Regancy Of IndragirI HiIir .UnpubIished Tthesis Of SuItannnnnSyarif Kasim Riau ,Pwkanbaru.

List of sources

First: In Kurdish:

Ahmad, Sherzad Ali (2023): The effect of cognitive activators and advanced organizations on the achievement and development of long-term thinking in history among students of social sciences , (Unpublished PhD thesis), College of Primary Education, Salahaddin University, Erbil.
- Al-Barzanji, Narmin Ali Mohammed (2022): The effect of integrating some active learning strategies including teaching history on the achievement of sixth grade students, master's thesis (unpublished).), College of Primary Education, Sulaimani University.
_Bokani, Dr. Sabir (2020): Scientific Research Method, Volume 2, Chawarchra Publishing House, Sulaimani. - Khalid, Rizgar Hama Law (2023): Effectiveness of a learning program using Mat model to achieve teaching skills and develop critical thinking among students of the Department of Social Sciences on the subject of teaching methods Lecture, PhD thesis, (unpublished), College of Primary Education, Sulaimani University.
- Saeed, Bakhtiar Habib (2016): The effect of similar strategies on the acquisition of geographical concepts among seventh grade students, master's thesis (unpublished), Garmian University, College of Education.
Arif, Karzan Mohammed (2023): Effectiveness of an educational program based on differentiation teaching strategies on achievement and development of geographical thinking skills among tenth grade students, PhD thesis (unpublished), Sulaimani University.
_Ali, Sandy Ghazi (2021): Assessment of the necessary skills of e-learning among teachers of humanities departments in Garmian University, Master's thesis (unpublished), Garmian University, College of Education . . . .
Aziz, Karim Ahmad (2014): General Principles of Teaching Methods, First Edition, Erbil, Narin Printing House.

_Qazi, Azhi (2016): The effect of cognitive graphical systems with T.P.S strategy on achievement and achievement motivation among seventh grade students in history, Master's thesis (Unpublished), School of Primary Education, Sulaimani University.

_Qarachetani, Karim Sharif (2018): Measurement and Evaluation in the Field of Education and Psychology, Saleh Language Printing House, Sulaimani.

Qazi, Azhi Hama (2023): The effect of six-dimensional strategy and SWOM on academic achievement and development of historical thinking skills among tenth grade literature students, PhD thesis (unpublished), School of Primary Education, Sulaimani University.

_Mohammed, Shrihan Ahmad (2021): Evaluation of the online teaching process from the perspective of teachers and students of Garmian University and their direction about e-learning master's degree, (unpublished), College of Education, Garmian University.

- Mustafa, Kanaan Ismail Abdullah (2023): Effectiveness of using hot seat strategy on achievement among eighth grade students and their orientation about social subjects, master's thesis (Unpublished), College of Primary Education, Sulaimani University

Arabic Language :

Al-Asadi, Saeed Jassim and Muhammad Hamid Al-Masoudi (2015): Modern Teaching Strategies and Methods in Geography, 1st ed., Safaa Publishing and Distribution House.

Abu Huwaij, Marwan and Abu Muqli Samir (2011): Introduction to Educational Psychology, Al-Yazouri Publishing and Distribution House, Amman, Jordan.

Ibrahim, Majdi Abdul Aziz (2004): Encyclopedia of Teaching, Volume 5, Al-Masirah Publishing and Distribution House, Jordan.

Al-Jaafra, Abdul Salam Yousef (2013): Education Between the Past and Present, Arab Community Library for Publishing and Distribution, Amman, Jordan.

Habib, Safaa Tariq and Balqis Hamoud Kazem (2018): Modern and Traditional Measurement Theories: Principles and Applications, 1st ed., Al-Manhajiyya Publishing and Distribution House, Amman, Jordan.

Hassan, Qusay Abdul Abbas (2017): Factors Affecting Academic Achievement in Arabic Language from the Perspective of Students and

Teachers, Journal of the College of Education, Issue 6, Al-Mustansiriya University.

Al-Hilah, Muhammad Mahmoud (2009): Classroom Teaching Skills, 3rd ed., Dar Al-Masirah, Amman, Jordan.

Haydar, Abdul Aziz and Fatima Hawan (2018): Cognitive Theories: Models and Strategies, 1st ed., Dar Al-Manhajiyyah for Publishing and Distribution, Amman, Jordan.

Al-Daraji, Saddam Hussein (2013): The Impact of the SNIPS Strategy on Reading Comprehension among Fifth Grade Primary School Students, Al-Mustansiriya University, College of Education, Baghdad, Iraq.

Al-Dulaimi, Ihsan Alawi and Adnan Mahmoud Al-Mahdawi (2005): Measurement and Evaluation in the Educational Process, 2nd ed., Ahmed Al-Dabbagh Printing Library, Baghdad, Iraq. Zayer, Saad Ali, et al. (2011): General Teaching Methods, 1st ed., Dar Safaa for Publishing and Distribution, Amman.

Sbeitan, Fathi Dhiab (2010): Poor Academic Achievement in Mathematics and Science (Causes and Solutions), Dar Al-Janadriya for Publishing and Distribution, Amman, Jordan.

Sahtout, Iman Muhammad, and Zainab Abbas Jaafar (2014): Modern Teaching Strategies, 1st ed., Al-Rushd Library, Riyadh, Saudi Arabia.

Al-Zaghloul, Imad Abdul Rahim and Rafe’ Zaghloul (2003): Cognitive Psychology, 1st ed., Dar Al-Shorouk for Publishing and Distribution, Amman, Jordan.

Al-Zuwaini, Ibtisam Saheb Mousa (2015): Teaching Methods: Past and Present, Dar Al-Manhajia, Amman.

Obeid, Majida Al-Sayed (2001): Educational Aids in Education, Dar Al-Safaa, Amman, Jordan. _Obaidat, Thawqan and Abu Al-Smeed, Suhaila (2007): Teaching Strategies in the 21st Century, 1st ed., Dar Al-Fikr for Publishing and Distribution, Amman, Jordan.

_Mahmoud, Salah Al-Din Arafa (2005): Teaching and Learning Teaching Skills in the Information Age, 1st ed., Alam Al-Kutub for Publishing and Distribution, Cairo.

_Al-Masoudi, Muhammad Hamid (2013): Methods of Teaching Geography, 1st ed., Dar Al-Radwan for Publishing and Distribution.

_Malham, Sami (2000): Measurement and Evaluation in Education and Psychology, Dar Al-Masirah for Publishing, Distribution and Printing, Amman.

_Al-Qatawneh, Khalil and Sami Al-Qatawneh (2006): An Assessment of English Language Students at Tafila Technical University Regarding Their Awareness of the Importance of Reading Strategies and Their Practice of Them, The Jordanian Journal of Educational Sciences, Vol. 2, No. 4.

Al-Quraishi, Mahdi Alwan and Nasreen Nasser Khalaf Al-Rahimawi (2016): The Impact of the S.N.I.P.S. Strategy on the Acquisition of Science Concepts among Fifth Grade Elementary Students, Lark Journal of Philosophy, Bachelor's Degrees, and Social Sciences, Issue 23, University of Wasit.

Attia, Mohsen Ali (2008): Modern Strategies in Effective Teaching, Amman, Dar Safaa, 1st Edition.

Abdul Qader, Samar Rajab (2020): The Effectiveness of the Electronically Supported Analogies Strategy in Developing Achievement and Attitudes towards Social Studies among Academically Struggling Preparatory School Students, Issue 112, Mansoura University, College of Education.

Al-Azzawi, Rahim Younis Karou (2008): Introduction to the Scientific Research Methodology, Dar Dijla for Publishing and Distribution, Amman, Jordan. _Awda, Ahmed Suleiman (2002): Measurement and Evaluation in the Teaching Process, 3rd ed., National Press.

_Malham, Sami (2010): Research Methods in Education and Psychology, 6th ed., Dar Al-Masirah, Amman, Jordan.
AIlen ,E,(2007): The Academic Achievement ChiId Abuse and NegIect , VoI. (14) No .(5),PP _334.USA.

AI_Azzawi ,Ahmed Fares Ahmed AIi(2023): The impact of the S.N.I.P.S strategy on the achivment of fifth gradge Iiterary students in Iiterature and text and the deveIopment of their in ferentiaIthinking ,JournaIof Language studies .VoI .7,No .2, SaIadin Education .

_AIIen ,E,(2007): The Academic Achievement ChiId Abuse and NegIect , VoI. (14) No .(5),PP _334.USA.

FIaveII , J .(1979) , "Metacognition and cognitive Monitoring : A new of cognitive
deveIopment inquirty . American PsyiIogist , FaII 2003 (34).

BIoom ,F.G.1981,Mesearing cIassroom ac&Winston .Inc , New York heiment ,Rien hart

_HaIIahan ,DP , & Kauffiman , J . m , (1994) ExxeptionaI ChiIdren : Introduction to SpesiaI Eduction Boston ,London , AIIyn and Bacon

Nurjannah (2013): The Effect Of Using S.N.I.P.S Strategy towards Student Reading comprehension Of the second Year Student at MTS KuaIa Enok Of Tanah Merah District the Regancy Of IndragirI HiIir .UnpubIished Tthesis Of SuItannnnnSyarif Kasim Riau ,Pwkanbaru.